

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра англійської мови та перекладу

**ГРАФОН – ЕКСПРЕСИВНИЙ СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ
ВИРАЖЕННЯ ДИСКОНФОРТУ ПЕРСОНАЖА В ХУДОЖНЬОМУ
ПРОСТОРИ**

Кваліфікаційна робота здобувача
освітнього ступеня магістр
спеціальності 014 Середня освіта
предметною спеціалізацією
014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))
Освітньої програми
Середня освіта: мова і література (англійська)
Нікітенко Анастасії Геннадіївни
Керівник: кандидат філологічних наук,
доцент Олейнікова Г.О.
Рецензент: кандидат філологічних наук,
доцент Кискін О. М.
каф. загального мовознавства, слов'янських мов
та світової літератури

Робота допущена до захисту

на засіданні кафедри англійської філології

(назва випускної кафедри)

протокол № 5 від « 17 » 12 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Олейнікова Г. О.

(прізвище, ініціали)

Робота пройшла публічний захист

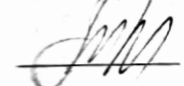
на відкритому засіданні ЕК

« 25 » січня 2021 р.

Оцінка 94 відмінно

(за стобальною шкалою) (за традиційною шкалою)

Голова ЕК

(підпис)

Шевчен Т. С.

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню особливостей функціонування графону в текстах англо-американської художньої літератури. Даний стилістичний прийом нами досліджується у творчості класика американської літератури Марка Твена на прикладі його пригодницького роману «Пригоди Гекльберрі Фінна» та англійського письменника-сатирика Вільяма Теккерея у романі «Записки Жовтоплюща».

Під час дослідження було простежено структурні та функціональні аспекти даної мовної аномалії на позначення нею широкого інформаційного спектру, а саме територіальна, соціальна, фізіологічна та інших характеристики персонажів у просторі художніх творів.

У даній роботі висвітлено відносно новий та мало досліджуваний феномен англійської стилістичної науки. Нами було встановлено, що графон репрезентує фонографічний рівень мови. В ході проведення аналізу, було виявлено, що вперше даний засіб був інтерпретований лінгвістом В. А. Кухаренко та трактувався як фіксація індивідуальних особливостей мовлення персонажів, які позначені автором графічно. Графон нині стає відмінним засобом, яким письменники підвищують мовну експресивність та здійснюють естетичний вплив на читача.

Виокремивши види графонів (оказіональні графони, рекурентні графони), ми дійшли висновку, що часте використання автором фонографічних засобів стилізації увиразнює зміст написаного та здатне оновити план вираження написаного. Оказіональні графони носять характер випадкових, є продуктом креативної діяльності митця. Рекурентні графони відображають діалектні особливості персонажів та їхні дефекти їхнього мовлення.

В ході проведення компаративного аналізу творчості двох класиків світової літератури, ми встановили частотність та причини вживання ними графону та його видів. Досліджуючи художні стилі авторів (М.Твена та В.

Теккерей), нами була встановлена мета та цілі стосовно використання ними фонографічних засобів стилізації. Автори вдаються до застосування графонів з метою надання своїм творам автентичності та максимально точного зображення територіальної приналежності головних персонажів романів, їх рівня освіти, соціального статусу в суспільстві, фізіологічних особливостей.

Компаративний аналіз двох художніх творів відображає наступне: роман Марка Твена носить характер максимально наближеного до повсякдення історії з відображення національного колориту. Його стиль написання – легкий, гострий. Графони носять характер постійно використовуваного явища письменником. Редукція та заміна звуків – це характерні фонетичні засоби, що фіксуються автором графічно. Вільям Теккерей намагається відобразити емоційний спектр життя своїх персонажів із використанням фонографіки. Митець прибігає до використання таких відів графону, як капіталізації та дефісації.

Результатом проведення дослідження стало розроблення комплексу вправ та завдань щодо розвитку читацької компетентності здобувачами освіти, розроблено методичні рекомендації стосовно планування та проведення інтегрованого уроку англійської мови та світової літератури, розроблено відповідний до теми дослідження план-конспект уроку. Доведено, що вдала організація та проведення інтегрованого навчання англійської мови на старшому ступені навчання є необхідною та ключовою умовою розвитку та функціонування нової української школи.

Таким чином, проведене нами дослідження дає підставу стверджувати, що графон, як один з ключових типів фонографічної стилізації, посідає вагоме місце у творчості митців англо-американської художньої літератури в залежності від прагматичної спрямованості авторів. Їх детальне вивчення та аналіз надає змогу читачам розширити спектр знань та уявлень про територіальні, вікові та інші приналежності і особливості героїв романів.

SUMMARY

The qualification work is devoted to the study of the usage and functioning of the graphone in the texts of Anglo-American fiction. This stylistic device has been studied on the examples of Mark Twain's novel «The Adventures of Huckleberry Finn» and William Thackeray's novel «The Memoirs of Mr. Yellowplush».

In the course of our research, the structural and functional aspects of this stylistic device have been observed in order to indicate a wide range of information in the fiction to highlight the territorial, social, physiological and other characteristics of the characters.

This paper highlights a relatively new phenomenon in the Stylistics of the English language. We have found that the graphon represents the phonological level of the language. It is claimed that the first interpretation of the graphon belongs to the linguist V.A. Kukharenko. The scientist interprets it as a fixation of individual speech characteristics of the characters, which are marked graphically by the author. It has been revealed that the graphons are the authors' tool to increase linguistic expressiveness and their aesthetic impact on the reader.

The graphons are divided into two main groups such as occasional graphons and recurrent graphons. The analysis of graphons indicate that the author's frequent usage of them emphasizes the reader's attention and displays the plane of content in the fiction works. Occasional graphons are random, they are the product of the author's creative activity. Recurrent graphons reflect the dialectical features of the characters and their speech deviations.

The comparative analysis of M. Twain's and W. Thackeray's fiction works establishes the frequency and reasons of usage among the phonographical means. The writers' goal and aims have been reached. We have noticed the authors' choice in using the graphons in order to represent authenticity and to depict the territorial peculiarities, ethnicity of their characters, their level of education, status in society, physiological features etc.

Exploring the Mark Twain's novel, we have found out that the author's

writing manner is connected with his primary target: to highlight the features and national colour of the Pre-Civil war years. Graphons are a constantly used phenomenon in «The adventure of Huckleberry Finn». Reduction and replacement of sounds are the main phonetic means. William Thackeray tries to portray the emotional sphere of the character`s representation. The writer uses such types of graphons as capitalization and hyphenation.

The result of the study is the creation of a set of exercises and tasks in order to develop the reading competence of the 11-th grade students. We have learnt the process of planning the integrated lesson (English and literature). It has been proved that the successful organization and implementation of the integrated English language teaching is a necessary and key condition for the successful development and functioning of the new Ukrainian school.

Thus, the study makes it possible to confirm that graphons take an important place in Mark Twain`s and William Thackeray`s works, depending on their pragmatic perspective. The detailed analysis of graphons allows the recipients to expand the range of background information about the characters.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ.....	14
1.1. Сучасний стан розвитку стилістики англійської мови.....	14
1.2. Мовні засоби експресивного вираження мови персонажів.....	19
1.3. Графон – інструмент експлікації фонографічних порушень.....	24
1.3.1. Загальна характеристика графону.....	25
1.3.2. Структурна характеристика графонів.....	27
1.3.3. Функціональний аспект існування графонів.....	34
Висновки до Розділу 1.....	37
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАФОНУ ЯК СТИЛІСТИЧНОГО ПРИЙОМУ ВИРАЖЕННЯ ДИСКОМФОРТУ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ.....	40
2.1. Особливості вживання графонів з позиції територіальної та емоційної складових головних героїв.....	40
2.2. Відтворення графонів у творі М. Твена.....	43
2.3. Особливості використання графонів у романі В. Теккеря.....	51
2.4. Порівняльна характеристика вживання графонів у творах М. Твена та У. Теккеря.....	57
Висновки до Розділу 2.....	61
РОЗДІЛ 3: ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З УЧНЯМИ 11 КЛАСУ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ СТИЛІСТИЧНОГО ЗАСОБУ ГРАФОН НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	63
3.1. Підходи щодо організації інтегрованого навчання англійської мови учнями 11 класу.....	63
3.2. Система вправ і завдань щодо розвитку читацької компетентності учнями 11 класу.....	70

3.3. Результати пробного навчання англійської мови учнів в 11 класі щодо розвитку їх читацької компетентності.....	80
Висновки до Розділу 3.....	87
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ.....	94
ДОДАТКИ.....	102

ВСТУП

Стилістика пронизує всі рівні мовної системи. Добір та організація мовних засобів відбувається з урахуванням мети, завдань, умов і ситуації спілкування, рольових і соціальних ознак його учасників. Наша увага буде прикута саме на аналізування фонологічного рівня та дослідження репрезентанта даного рівня – графону, його структурно-функціональних особливостей вживання у просторі художнього твору для відображення дискомфорту персонажів.

Ця фонографічна аномалія посідає чинне місце у творах американського письменника Марка Твена та англійського митця Вільяма Теккерея. Певні видозміни лексичних одиниць авторами художніх творів здійснюється з метою точного або наближеного приведення у відповідність до соціального статусу, територіальної приналежності, вікових та фізіологічних особливостей, емоційного спектру мовлення героїв романів двох письменників [50, с. 375].

Сьогодні автор не є обмеженим теоретичними постулатами щодо створення образів та надання тексту великої частки експресивності. Емоційна показовість на площині художнього твору здатна реалізуватися завдяки графонам. Даний стилістичний засіб має потенцію передавати відношення письменника чи поета до написаного.

Під час створення персонажу, його домінуючого образу в літературному творі будь-яка мовна одиниця починає набувати стилістичної важливості та значущості, стає об'єктом художньої виразності. В англійському художньому дискурсі одним із типових засобів увиразнення мовлення героїв є саме графон.

Актуальність даної роботи визначається тим, що незважаючи на частотне вживання письменниками англійської художньої літератури даного явища, графон залишається маловивченим явищем у стилістиці англійської мови. Необхідність у вивченні видів, функцій графонів, які часто зустрічаються у творах американських та англійських митців, їх

інтерпретування та нагальний розбір є необхідною умовою в успішному функціонуванні графону нині, як актуального засобу-ідентифікатора різнопланових характеристик персонажів.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в аналізі представлених фонографічних порушень у романі Марка Твена «Пригоди Гекльберрі Фінна» та романі Вільяма Теккерея «Записки Жовтоплюща», з'ясування причин застосування їх письменниками та їх подальшою інтерпретацією, виявленні видів графонів в обох творах та проведенні компаративного аналізу стосовно особливостей використання графонів авторами.

Для реалізації поставленої мети потрібно виконати ряд наступних **завдань**:

1. З'ясувати сучасний стан розвитку стилістики англійської мови;
2. Надати характеристику фонетичному мовному рівню та представленим на ньому стилістичним засобам;
3. Дати визначення поняттю «графон» та дослідити його вивчення та інтерпретацію вітчизняними та зарубіжними лінгвістами;
4. Розглянути класифікацію графонів;
5. Виявити специфіку використання графонів письменниками у англо-американській художній літературі;
6. Проаналізувати особливості функціонування фонографічних засобів стилізації у романі Марка Твена «Пригоди Гекльберрі Фінна» та романі Вільяма Теккерея «Записки Жовтоплюща»;
7. Надати характеристику графонам в залежності від територіальної, соціальної, емоційної та фізіологічної характеристик приналежності персонажів романів;
8. Розробити комплекс вправ для розвитку читацької компетентності учнів 11 класу;
9. Створити перелік рекомендацій для успішної реалізації інтегрованого уроку англійської мови та літератури.

Об'єктом дослідження є фонографічні засоби стилізації – графони.

Предметом дослідження у даній кваліфікаційній роботі слугували особливості вживання графонів у романі Марка Твена «Пригоди Гекльберрі Фінна» та романі Вільяма Теккерея «Записки Жовтоплюща».

Наукова новизна полягає у проведенні детальної характеристики наявним графонам у творах художньої літератури з можливістю їх тлумачення згідно з авторською метою відображення різних складових дослідження для відображення та аналізу дискомфорту персонажів в текстовій площині.

Методологія дослідження. Методологічною основою даної роботи становлять наступні методи:

- описовий метод, котрий передбачає послідовний аналіз сутності графонів завдяки таким прийомам як спостереження, узагальнення, інтерпретація, класифікація;
- дистрибутивний метод, який полягає планомірному розподілі даних стилістичних одиниць у прозових творах;
- кількісний аналіз, суть якого – підрахунок частоти вживання різних видів графону у двох романах;
- аналіз словникових дефініцій з метою тлумачення понять та термінів;
- лінгвістичний аналіз, який дозволив ознайомитися із суттю проблеми та станом її розвитку нині;
- компаративний метод, мета якого – порівняльне вивчення двох романів з позиції застосування авторами графонів, їх видів та частотності;
- метод суцільної вибірки, котрий забезпечив добір фонографічних одиниць для подальшого аналізу;
- педагогічний експеримент, ціль якого полягає у перевірці заздалегідь розроблених систем вправ, їх апробації та створення комплексу рекомендацій для успішної реалізації інтегрованого навчання.

Джерельною базою для дослідження слугували роботи наступних лінгвістів: Анохіна Т. О., Білецька О. В., Єфімов Л. П., Кухаренко В. А.,

Селиванова О.О., Статівка А.О., Дж. Ліч, Р. Вільямс.

Теоретичне значення роботи полягає у тому, що виконаний аналіз та класифікація графонів відносно різнобічної приналежності героїв в залежності від територіальної, соціальної, вікової приналежності є вагомим внеском у розвитку стилістичної галузі англійської мови. Проведене дослідження та запроваджені рекомендації стосовно інтеграції англійської мови із уроками літератури є запорукою успішного функціонування нової української школи.

Практична цінність кваліфікаційної роботи полягає у тому, що матеріали даної кваліфікаційної роботи можуть бути використані студентами при підготовці до наступних курсів у філологічних вищих навчальних закладів: «Стилістика англійської мови», «Фонологія», спецкурсах «Інтерпретація тексту», «Лінгвокультурологія», «Література». Певні положення та результати, котрі були отримані під час написання роботи, можуть слугувати матеріалом для написання наукових робіт, на практичних заняттях зі стилістики англійської мови, а також на уроках англійської мови з домашнього читання. Розроблений комплекс вправ та завдань для розвитку читацької компетентності можуть використовуватися вчителями старшої школи при підготовці планів-конспектів до уроків для 11 класів закладів середньої освіти.

Апробація результатів дослідження була здійснена на V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Науковий пошук студентів XXI ст.: Актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук» (Ізмаїл, 2019 рік); Збірних наукових праць «Text et culture» (травень, 2020), V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Науковий пошук студентів XXI ст.: актуальні питання гуманітарних і соціально-економічних наук» (Ізмаїл, 2020), Міжнародна науково-практична конференція «Буджацький фронтір у дзеркалі сучасної гуманітаристики» (Ізмаїл, 2020), V Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Науковий пошук студентів XXI ст.: актуальні питання

гуманітарних і соціально-економічних наук» (Ізмаїл, 2020), Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (Переяслав, 2020).

Структура роботи. Згідно з поставленою метою та завданнями дослідження наукова робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та літератур та додатків. Загальний обсяг роботи становить 113 сторінок.

У **першому розділі** «Теоретичні основи дослідження фонетичних особливостей мовлення персонажів художнього тексту» висвітлено теоретичні засади дослідження сучасного стану розвитку стилістики англійської мови, проведено детальний аналіз фонетичного рівня мови та репрезентованих на ньому стилістичних засобів, досліджено сутність стилістичногозасобу «графон», проаналізовано його види та основні функції у стилістиці.

У **другому розділі** окреслено специфіку використання фонографічних засобів стилізації у творах англо-американської художньої літератури. Завдяки проведенню компаративного аналізу особливостей творчості американського письменника Марка Твена та британського письменника Вільяма Теккерея вдалося дослідити особливості використання графонів для вираження дискомфорту персонажів в художньому просторі.

У **третьому розділі** висвітлено специфіку організації освітнього процесу на старшому ступені навчання, щодо використання та аналізу стилістичного засобу – графон під час проведення інтегрованих уроках англійської мови та літератури. Також був розроблений комплекс вправ та завдань для розвитку читацької компетентності.

У **загальних висновках** надано теоретичні та практичні результати проведеного дослідження та відображено перспективи для подальшого наукового пошуку у галузі аналізу лінгвістичних особливостей використання письменниками графонів.

У **додатках** представлено систематизовані таблиці із порівняльним аналізом застосованих письменниками графонів на площинах їх романів.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОНЕТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ

1.1. Сучасний стан розвитку стилістики англійської мови

Сучасна стилістика розглядається як розділ прикладної лінгвістики, а саме як вивчення та інтерпретація текстів усіх типів та/або розмовної мови з урахуванням їх лінгвістичного та тонального стилю, де стиль – це особливий різновид мови, що використовується різними особами та/або в різних ситуаціях [83, с. 33].

Як дисципліна стилістика пов'язує літературознавство з мовознавством. Вона не функціонує самостійно і її можна застосувати до розуміння літератури та журналістики, а також лінгвістики. Джерела вивчення стилістики можуть варіюватися від канонічних письмових творів до популярних текстів, від рекламних текстів до новин наукової літератури та популярної культури, а також до політичного та релігійного дискурсу. Нещодавні роботи з критичної стилістики, так і мультимодальна та опосередкована стилістика дали зрозуміти, що нелітературні тексти можуть цікавити стилістів так само, як літературні [71, с.2].

Стилiстика як концептуальна дисциплiна може спробувати встановити принципи, здатнi пояснити конкретний вибiр, зроблений окремими людьми та соціальними групами в процесі їх використання мови, наприклад, у літературній продукції та рецепції жанру, вивченні народного мистецтва, при вивченні розмовних діалектів і реєстрів, і може застосовуватися до різних областей, таких як аналіз дискурсу, література критика та інші.

Крім того, стилістика – це особливий термін, який може бути використаний для визначення зв'язків між формою та ефектами в межах певного різновиду мови. Тому стилістика розглядає, що «відбувається» в мові; які мовні асоціації розкриває стиль мови.

У сучасній літературознавчій енциклопедії суть стилістичної науки відображається наступним чином: «Стилістика – це розділ мовознавства та літературознавства, який досліджує функціонально-стильові засоби мови та їхнє застосування з погляду норм, варіацій (нормативна стилістика) і відхилень (літературна стилістика) в синхронному та діахроному (історична стилістика) аспектах» [56, с. 221].

Основний предмет вивчення даної дисципліни – це стиль в усіх мовознавчих значеннях цього терміну (індивідуальна манера виконання мовленнєвих актів, функціональний стиль мовлення, стиль мови тощо). Стилістика досліджує еволюцію стилів у зв'язку з історією літературної мови, мову художнього твору в її еволюції, експресивні засоби мови, фігури та тропи [24, с. 240].

Видатний стиліст зі світовим ім'ям Шарль Баллі (1865 – 1947) визначив стилістику як науку, що «досліджує експресивні факти мовної системи з точки зору їх емоційного змісту, тобто вираження в мовленні явищ із сфери почуттів і дії мовленнєвих факторів на почуття мовців». Саме таким чином французький лінгвіст підкреслив важливість емоційно-експресивного аспекту в мові та мовленні [5, с. 392].

Вчений класифікував стилістику наступним чином. Загальна стилістика досліджує стилістичні проблеми в мовній діяльності для усіх мов з їх спільними ознаками. Лінгвіст наголошував на зовнішній погляд на мову, з точки зору не носіїв мови, де низка мовних явищ стають природними та часом непомітними для природних користувачів, а їх інтерпретація іноземцями. В такому ракурсі часткова стилістика розглядає лінгвостилістичні аспекти окремої мови. Індивідуальна стилістика – це розділ стилістики, якому притаманне дослідження мовлення конкретної людини із аналізом визначальних рис, ознак в залежності від типу мовленнєвої ситуації, тобто конкретного збігу подій, який спонукає людину до мовлення, від дослідження індивідуально-ситуативної семантики [5, с. 393].

Стилістика вивчає мовні одиниці з погляду їх функціональних особливостей у процесі мовлення залежно від мети, призначення, умов і сфери спілкування. У сучасній лінгвістиці предмет стилістики розуміється ширше, складніше і не так однозначно. Предметом стилістики англійської мови виступає її стилістична система, і, власне, наука про неї.

Пріоритетними завданнями даної науки якої є ретельний аналіз та дослідження принципів вибору та використання мовних стилістичних прийомів для передачі ідей, цілей та емоцій адресатів та адресантів в різних життєвих аспектах.

Стилістика вивчає не тільки стилістичний інвентар (мовні одиниці), а й засоби його організації в певних типах мовлення, способи добору, поєднання і використання мовних одиниць для створення образу типового стилю чи певного стилістичного ефекту, колориту [6, с. 342].

Цілі ряди мовних одиниць можуть набувати стилістичних ознак тільки у поєднанні, зіставленні з іншими засобами.

Стилістика англійської мови – провідна галузь в лінгвістичній науці. Провідними завданнями даної галузі є всебічний аналіз лінгвістичної природи мовних та мовленнєвих засобів, доказ та відтворення їх поліфункціональності, застосування в різноманітних цілях та сферах спілкування.

Стилістика англійської мови допомагає висвітлити важливі проблеми лінгвістичної науки, наприклад, визначення мовного стилю, співвідношення емоційного та логічного в текстах, розподілення стилістичних прийомів на різних рівнях мови, аналіз природи окремих стилістичних фігур.

Нині варто поділяти дану науку на дві галузі, які тісно переплітаються, але попри це виконують незалежні функції. Лінгвостилістика, як окремий підрозділ стилістики, визначається вченими, як наука про стильові різновиди мови, де кожному стилю притаманні окремі засоби, з чіткими детермінантами у використанні. Стратегія лінгвостилістики полягає у вираженні та викликанні певних емоцій, почуттів письменником у читача

[35, с. 200]. Лінгвістична стилістика англійської мови вивчає мовні засоби вираження не лише емоційно-експресивного, а й інтелектуального (логічного) та художньо-естетичного змісту мовлення. Мовні засоби експресивного вираження інтелектуального, емоційно-вольового, естетичного в процесі спілкування – це ті самі мовні одиниці відповідних рівнів, що вивчаються в лексикології і граматиці, але стилістика розглядає їх з погляду необхідності чи доцільності використання в певних типах мовлення, з погляду відбору з-поміж низки однотипних одиниць [26, с. 22]. Кожний акт мовлення (усного чи писемного) спрямований на досягнення мети спілкування, він завжди відбувається та фіксується у певній ситуації.

Літературознавча стилістика досліджує сукупність засобів художньої виразності, характерних для певного літературного твору, автора, літературного напрямку або цілої епохи, а також фактори, від яких залежить художня виразність.

Головною відмінністю між цими двома типами стилістики є те, що лінгвостилістика досліджує виразні можливості мови, а літературознавча – особливості використання можливостей автором, напрямом або жанром [14, с. 77].

Як лінгвостилістика, так і літературна стилістика за рівнями поділяються на фонетичну, лексичну та граматичну підрозділи стилістики.

Фонетична стилістика англійської має на меті стилістичний аналіз звукової організації текстів як ліричної, так і прозаїчної форм: вона досліджує ритм, риму, алітерацію, асонанс, звуконаслідування тощо. Проблема змістовності звукової форми виступає способом пояснення наявності стилістичної функції. До фонетичної стилістики англійської мови відносяться також аналіз і дослідження порушень фонетичного порядку англійської мови та ефект, який таке порушення викликає, мету його функціонування.

Під лексичною стилістикою англійської мови розуміється наука, яка вивчає стилістичну функцію лексики та розглядає взаємодію прямого і

переносного значень лексичної одиниці. У компетенції лексичної стилістики знаходиться складова контекстуального значення слова, його експресивний, оцінний і емоційний потенціал та віднесеність до певного функціонально-стилістичного пласту. У зоні інтересу лексичної стилістики такі мовні явища, як діалект, термін, слово сленгу, розмовні слова і вирази, неологізм, архаїзм, іноземне слово [9, с. 9]. Дослідження їх взаємодії відбувається з урахуванням різних умов контексту. При стилістичному аналізі на лексичному рівні важливу роль грають також фразеологічні одиниці та прислів'я.

Граматичну стилістику можна умовно поділити на морфологічну та синтаксичну. Завданням морфологічної стилістики англійської мови є аналіз стилістичних можливостей різних граматичних категорій, які притаманні тим чи іншим частинам мови. У рамках цього напрямку аналізуються стилістичні можливості граматичних категорій, які властиві тим чи іншим частинам мови. Наприклад, категорія числа або антонімія системи займенників, особливості іменного чи дієслівного стилю мови, зв'язки художнього та граматичного часів тощо.

Завданням синтаксичної стилістики англійської мови є дослідження експресивних можливостей порядку слів, аналіз типів речень та типів синтаксичного зв'язку. Важливим у даному напрямку стилістики залишається аналіз фігур мови – синтаксичних, стилістичних або риторичних, які утворюють собою особливі синтаксичні побудови та додають мові певну виразність. Як і у лінгвостилістиці, так і в літературній стилістиці значна увага приділяється факторам передачі мови оповідача та персонажів: аналіз діалогу, невласне-прямої мови, потоку свідомості тощо.

Практична стилістика англійської мови займається навчанням правильно висловлюватися. Наприклад, виключати з мови слова, значення яких є невідомим, уникати вживання іншомовних слів, тавтології тощо.

Завданням функціональної стилістики англійської мови є дослідження стилю як функціонального різновиду мови [19, с. 25].

Стилістика англійської мови динамічно розвивається і зараз: останні дослідження дозволяють говорити про появу нових підвидів стилістики, таких, наприклад, як медіа-стилістика або опосередкована стилістика – однойменний підхід та галузь стилістичної науки, що формується, метою якої є стилістичний аналіз медіа-текстів (наприклад, новинних програм або статей) (представники у сучасності – Мік Шорт, Пол Сімпсон та Леслі Джефферіс). Так само у процесі виокремлення знаходиться мультимодальна стилістика – ще неформована галузь стилістики англійської мови, яка займається стилістичним аналізом метамови художніх або наукових текстів [77, с. 260].

Отож, наявність динамічних процесів всередині науки про стиль англійської мови говорять про процеси розвитку, які вона переживає у сучасності та актуальність пошуку відповідних способів репрезентації стилістичних засобів як базового інструментарію стилістики англійської мови. Наша увага прикута саме до фонетичного рівня англійської мови та представлених стилістичних засобів, адже графон, як головний об'єкт дослідження, є репрезентантом саме цього рівня мови.

1.2. Мовні засоби експресивного вираження мови персонажів

Розглянемо стилістичні засоби, які варіюють на площинах текстів художньої літератури. Наша увага зосереджена саме на фонетичний мовний рівень, що є завданням нашої кваліфікаційної роботи.

Фонетичні стилістичні засоби посідають перше місце в ієрархії стилістичних засобів. Серед них представлені наступні: графон, евфонія, звуконаслідування (ономатопея), алітерація, асонанс, рима, ритм [29, 120].

Головна мета їх використання письменниками та поетами – це фонографічна організація твору та створення певного настрою, який майбутній читач здатен перейняти за допомогою використання митцями фонетичних стилістичних прийомів на сторінках творів.

Засоби фонетичного пласту мови невід'ємно пов'язані зі звуковою

стороною мовлення та графічним оформленням одиниці безпосередньо через добір слів автором та їх лінійному розподілу. Завдяки їх наявності на просторах творів літератури, надання сталим одиницям стилістичної забарвленості зростає евфонічність мовлення персонажів та збільшується авторська можливість концентрації читацької уваги саме на звукову та графічну сторони організації тексту.

Графон, як потужний засіб впливу на читача, залишається відносно новим об'єктом у стилістиці англійської мови, котрий трактується лінгвістами як відхилення від фонографічної норми з ціллю автора наблизитися до автентичності викладу та відображення події [8, с. 43]. Розглянемо приклади графонів: *I b-b-bee-gg you: li-i-sten to mee*. Читач, побачивши дане явище під час читання, одразу може припустити, що у героя, котрий вимовляє ці слова, є певні вади мовлення, а саме заїкання. Іншим прикладом графону, де відбувається опущення буквеного складу слова є *famly*, натомість вірного *family*, *и* замість *you*. Читацька здогадка допоможе зорієнтуватися у інтерпретації побаченого, а саме вважати, що мовець дуже квапився.

Розглянемо інші фонетичні стилістичні засоби. Вони є відмінним способом для підвищення мовної експресивності та естетичного впливу на читача. У загальній сукупності дані стилістичні фігури піддаються розгляду через призму евфонічних упоряджень або законів милозвучності.

Евфонія – це прямий засіб передачі відповідного настрою авторського посилення. Дане явище узагальнює принципи та прийоми звукопоеднання, завдяки її евфонічним принципам досягається зручність артикуляції, звучання набуває мелодичного характеру, читачам легше сприймати прочитане [66, с. 330]. Першочергова функція евфонії – це симетрична організація ладу мови та мовлення героїв художньої літератури, забезпечення кількісною, частотною та якісною організацією фонем, їх комбінування та тривалість, розташування у художньому просторі. Прикладами евфонічних засобів мовлення слугують такі різновиди стилістичних прийомів

як звуконаслідування (ономатопея), асонанс, алітерація, анафора, епіфора, рима, ритм. Внаслідок щонайбільшої орієнтації на дотримання письменниками та поетами ознак евфонічності мовлення, слідування орфографічним та інтонаційним нормам ними створюють художні тексти.

Проаналізуємо явище *ономатопії*, іншою назвою якого слугує *звуконаслідування*. Воронін С. В. у книзі «Основи фоносемантики» трактує звуконаслідування (ономатопея), як фонетичний прийом із закономірним недовільним фонетично вмотивованим зв'язком між фонемами слова та звуковою (акустичною) ознакою денотата, що лежить в основі номінації [12, с. 12]. *Звуконаслідування* базується на використанні слів, фонетичний склад яких нагадує предмети або явища, такі, котрі максимально точно наближені до звуків природи, криків тварин, передачі рухів, що можуть супроводжуватися шумом та інших звуків, котрі можуть виникнути під час комунікації. Мета використання даного засобу авторами – це вираження достовірності оточуючого світу, настрою героїв, спектру їхніх переживань, тобто експресивна орієнтація звуконаслідування. Часто даний стилістичний засіб варіює у дитячій художній літературі. Прикладом звуконаслідування може слугувати уривок вірша зі збірки англійської народної поезії «Матінка Гусиня»: *Vaa baa black sheep, have you any wool?*

Наступним засобом на фонографічному рівні англійської мови є *алітерація*. Це навмисне повторення приголосних звуків. Частіше за все дане явище зустрічається на початку наголошених складів. Письменники вдаються до застосування даного феномену на сторінках своїх творів із наміром створити мелодійний фон вислову, але кожен читач може сприймати та надавати свою особливу суб'єктивну інтерпретацію стосовно авторського застосування даного явища. Варто пам'ятати, що цей стилістичний прийом, як і всі інші звукові засоби, не несе в собі будь-якої смислової функції. Алітерація є лише засобом додаткового емоційного впливу, свого роду музичним супроводом основної думки висловлювання, досить опосередковано виявляє настрої автора [57, с. 281]. Читання твору легше

сприймається та краще запам'ятовується завдяки чіткій буквенно-звуковій організації тексту. Прикладом цього феномену є уривок повісті-казки британського письменника Чарльза Діккенса: «*Secret and self-contained and solitary as an oyster*». Буква *S*, котра слугує прикладом алітерації, нібито надає таємничості, загадковості вислову.

Наступне фонетичне явище, яке характеризується частим повторенням наголошених голосних звуків в її неповній римі має назву *асонанс*. Митці часто вдаються до його використання для виділення окремої важливої думки. Проаналізуємо, як розумів дану фонетичну вмотивованість К. А. Долінін: лінгвіст вважає, що автори тексту із його художнім змалюванням не стільки залучують експресивність фонетично вмотивованих слів із властивою їм силою впливу на читачів, скільки надають їм свою, вторинну вмотивованість. Будь-яке багаторазове повторення звуку або комбінації звуків незалежно від їх власної символічної значущості сприймається як знак або образ смислу того сегмента мовлення, в якому воно зустрічається, власне роблячи цей сегмент в цілому експресивним, інакше кажучи, фонетично вмотивованим [21, с. 301]. Наприклад, *Annual Alliteration Awards*.

Неможливо уявити фоностилістику без *рими*, що інтерпретується лінгвістами як особливий вид повторень відносно схожих поєднань звуків наприкінці рядка або у інших симетрично розташованих частинах поетичного або навіть прозового твору. Рима, як фонетичне явище, через читацьку установку сприяє реалізації потенційної експресії слова. [21, с. 298]. Слово, що спирається на звуковий повтор, робиться особливо помітним і привертає до себе увагу. Існують повні (з комплексним точним повторенням кінцевих наголошених складів) та неповні рими. З латинської мови рима проникла в романські мови, а звідти – в англійську мову. Метафоризуючи риму, поети створюють на її основі індивідуально-авторські образи, наприклад: *showers on the flowers, spread out – turn around* [43, с. 150].

Іншим прикладом фонетичних стилістичних засобів є *ритм*, котрий базується на рівномірному чергуванні наголошених та ненаголошених

складів [62, с. 431]. В стилістиці англомовних літературних текстів ритм може зустрітися не лише на фонетичному рівні. Вчені надають велику увагу частому повторенню певних образів, думок протягом ведення оповіді у творі. Такий вид чергування, який утворюється на вищому синтаксичному та прагматичному рівнях сприймання тексту, є потужним засобом впливу на емоції читачів [24, с. 215]. При читанні прози увага реципієнтів не підготовлена до сприйняття ритмічного чергування: *beautiful weather we're having now // To infinity and beyond*.

Як стверджує А. М. Мороховський, мовна експресія в усьому своєму різноманітті властива не лише звукам, словам, але ще в більшій мірі їх сполучуваності у синтаксичній організації мови [65, с. 200].

Дані засоби здатні підвищити прагматичну ефективність висловлювання. Фонетичні засоби, оригінально вписуючись у канву твору, перетворилися на дієвий засіб художньої виразності, за допомогою якого автор висловлює власне ставлення до персонажів та подій [10, с. 74].

Стилістичний корпус засобів поповнюється та розширюється, художні тексти рясніють виразно-образними одиницями. Завдяки ним змінюється семантичне наповнення написаного письменниками художньої літератури та розширюється емоційно-оцінний діапазон цих одиниць.

Слід зазначити, що *графон*, котрий відноситься до фонетичних засобів, які представлені у стилістичному просторі сучасної англійської мови, вважається відносно новим явищем.

Отож, наше дослідження спрямоване на вивчення його формально-функціональних ознак. Головна мета його використання письменниками та поетами – це створення певного звукового фону та відображення авторських задумів відносно соціальної, територіальної, вікової та інших характеристик героїв.

Тому варто ознайомитися із формально-функціональними ознаками графонів, котрі варіюють на сторінках англо-американської художньої літератури.

1.3. Графон – інструмент експлікації фонографічних порушень

Графічний корпус засобів широко варіюється в художній літературі як мистецтва слова. Певного відтворення та зображення емоційно-експресивного відношення в контексті автор-літературний персонаж, герой твору-читач, конкретно між героями можливо досягти навіть за допомогою пунктуаційних знаків [41, с. 165]. Текст здатен говорити, породжувати ідеї, припущення та здогадки в уяві читачів.

Тому графони відіграють важливу роль у тексті, так як фонографічне оформлення художнього тексту надає можливість розширити спектр його сприйняття та надати певні підказки читачам до ключової мети використання їх автором. Вперше термін «графон» був зафіксований у словнику-довіднику під редакцією лінгвіста В.А. Кухаренко у 1988 році. Вона детермінує графон наступним чином: «... графічна фіксація індивідуальних особливостей вимови» [33, с. 160]. Наведемо приклад, *wot you say?* Лексема *wot* є деформованою, але під час читання, реципієнту легко здогадатися, що мається на увазі *what*.

Графон є досить новим та маловивченим явищем в лінгвістиці. Даний стилістичний прийом вивчається низкою дослідників, але при цьому помітне оперування різними термінами. Така тенденція ще один раз вказує на складний та неоднозначний характер використання графонів. Розбіжність у дефініціях обумовлена наступними причинами: відсутність чіткого лінгвістичного статусу і, як наслідок, розмитістю типологічних меж прийому.

Традиційним серед сучасних дослідників стало тлумачення орфографічних деформацій через такі поняття, як графон або, рідше, граффон, фонографічний стилістичний засіб [32, с. 20]. Але найбільш поширеним терміном на позначення анормативного правопису в науковому просторі виступає «графон».

Фонографічні ресурси здатні надати характеристику «зсередини», при уявному невторчанні автора. За таких обставин текст набуває

не лише образотворчої цінності, але і достовірного характеру.

Лотман Ю. М. зазначає наступне: «...звичне – непомітне, перетворення звичного на незвичне робить його відчутним» [34, с. 234].

Графічні засоби тісно пов'язані з фонетичними, лексичними виражальними засобами мови. Відповідно, стилістичне навантаження та маркованість здатні втілювати не лише орфографічно правильно оформлені засоби, але і такі, що мають певні порушення та відхилення від коректної форми [36, с. 185]. Всі графічні відхилення від нормативного написання, які використовуються автором з метою створення мовної характеристики образу, у стилістиці розглядаються як своєрідний образотворчий засіб. Для інтерпретації даного прийому варто розглянути його загальні характеристики.

1.3.1. Загальна характеристика графону

В сучасній мовознавчій теорії графони розглядаються як певні відхилення від літературної норми. Дана фігура набула широкого використання в газетно-публіцистичних та художніх текстах. Графон, як засіб репрезентації, що відрізняється від норми вимови, широко застосовується в англійській художній мові: *Loo-kin-for-tis-the-night-doll*, де кожне слово, як окремий елемент, розділений дефісом, або навмисно неправильно написане слово відповідно до орфографічних норм: *thaid – said, ther – their*. Такі графічні виокремлення психологічно акцентують увагу читача на даний фрагмент тексту.

Нами було встановлено, що графони були введені в англійську новелістику та журналістику на початку 18 століття. Такі стилістично навантажені порушення до сталих орфографічних норм зустрічаються у творах англійських та американських письменників XIX – XX ст.: Ч. Діккенса, В. Теккерея, Дж. Голсуорсі, Б. Шоу, М. Твена, Дж. Уейна, Р. Уоррена, Д. Селінджера та ін. Серед вчених-лінгвістів, які у своїх

дослідженнях приділяли увагу вивченню особливостей функціонування цього графіко-фонетичного засобу стилістики, слід зазначити В. Кухаренко, А. Мороховського, І. Гальперіна, І. Арнольд, І. Колєгаєву, Є. Сошальську, Л. Ємельянову, О. Мельниченко, Р. Мальцева, Л. Склар та інших. Із точки зору лінгвістики, графони представляють собою порушення в орфографії та графіці. Лінгвісти-дослідники даного явища (Арнольд І.В., Кухаренко В. А., Ємельянова Л.Л та інші) стверджують, що кожен графон несе певне стилістичне «навантаження» на текст. Часто важко зрозуміти та з'ясувати першооснову та значення, яке було закладене автором під час написання твору.

Як було зазначено вище, перше тлумачення даного феномену було здійснено Кухаренко В. А. Опіраючись на її дослідження, радянський лінгвіст та основоположник наукової школи стилістики декодування І. В. Арнольд розширила дане поняття. Вона стверджує, що графон – це релевантне порушення, тобто відхилення в конкретний момент та за конкретними обставинами, орфографічної норми, яке повноцінно відображає не лише індивідуальні, а і діалектні особливості фонетичної норми [2, с. 220].

Українська дослідниця Медведєва А. О. аналізує графон як «графіко-фонетичний засіб стилістики, в основі якого лежить графічне відхилення від нормативного написання». Основну увагу вона емпізує деформацію плану вираження лексеми, проте уникає коментарів стосовно причин породження даної орфографічної девіації [39, с. 48].

Графони використовуються як в письмових, так і в усних варіантах носіями мови та людьми, які вивчають дану мову: *`cause – because, plain`* замість *playing*. Також даний феномен може зустрітися на сторінках сучасної преси та часто використовуватися в побутовому спілкуванні: наприклад, *Gamma – I am going to* або *won`t – will not*.

Грушевицька Т. Г. зазначає, що засоби графіки певним чином «унаочнюють» вербальний зміст повідомлення, створюють виразний графічний малюнок, стимулюють увагу масового адресата тим, що

видозмінюють чи деформують звичний, очікуваний синтаксичний лад мовлення [15, с. 328]. Фігура мінімізує інформацію, закладену в певну словесну форму, деформує її чи навпаки сприяє семантичному нарощенню нових значень. Графони використовуються також задля псевдомотивації, коли формується новий контекст для слова, утворюючи нові зв'язки між первинним значенням.

Зараз графон є одним із широко поширених засобів актуалізації читацької уваги. Він слугує певним модусом для економії та природної реалізації різнопланових характеристик та виступає влучним прийомом для досягнення ефекту достовірності та автентичності [23,с.107]. Проаналізуємо структурну характеристику графонів.

1.3.2. Структурна характеристика графонів

Етимологія слова свідчить, що слово «графон» має давньогрецьке походження – від *grapho* – «малювати», «писати» та *phone* – «звук», «голос».

План вираження мовного знаку є дихотомічним за своєю сутністю, тобто має дві тісно пов'язані між собою сторони – фонетичну і графічну [70, с. 89]. Пріоритетні складові даного стилістичного засобу будуть різнитися в залежності від мотиву використання графону. Деякі автори ставлять за мету фонетичну деформацію плану вираження конкретного мовного знаку, для інших графічна дисперсія є першочерговою у зображенні домінуючих рис особистості персонажа. Якщо авторська мета – це характеристика вимови персонажу, головна увага має бути прикута до фонетичної складової. Якщо ж митець прагне показати його емоції, спричинені різноманітними афективними станами, то частіше звертаємось до графічної складової і використовуємо, відповідно, графічно-зображувальні засоби [7, с. 13].

Розглянемо структуру графонів. За кількістю компонентів розрізняють одно- та багатоконпонентні графони. Однокомпонентні графони – це, по

суті, одне слово, але з певними особливостями, які розглядаються як відхилення від встановленої норми. Для відображення використання даного виду графону в художньому тексті нами був обраний твір сучасної ірландської письменниці Маріани Кіз «Sushi for beginners». Герой твору каже: «*How it's GOING, Lisa?*» – *he said in remarkably loud voice*. «*Will you come up to PLAY?*» Авторка навмисно виділяє слова *going* і *play* [73, с. 564]. Маріан Кіз акцентує увагу на тому, що герой цікавиться справами іншої героїні та кличе її до гри, адже завдяки такому орфографічному порушенню ми ніби голосно чуємо слова хлопчика.

Багатокомпонентні графони можуть бути в межах одного слова, але з використанням різних компонентів «порушення». Це може бути дефісація (прийом, при якому слово розділяють на склади із використанням дефісу), застосування апострофу, курсиву, тобто багатьох неалфавітних графічних знаків. У творі Марини Левицької – британської письменниці українського походження «A short stories of Tractors in Ukrainian» зустрічаємо наступне речення: «*Mrs. Flog -`em-and-send-`em-home...*» Займенник *them* тут усічений, що відображає іронічне ставлення авторки до діалекту героя [75, с. 235]. Проаналізуємо детальніше багатокомпонентні графони та їх типологію: дефісацію, курсив, капіталізацію, одночасне комбінування декількох типів графону.

Дефісація передбачає морфемне членування слів за допомогою дефіса по складах або по літерах [54, с. 13]. Це забезпечує ефект протяжності й підкреслює окрему вимову кожної частини. Головною функцією дефісації є інтонаційний наголос. Наприклад: *Day-vie, Cah-thy*. Даний засіб фоностилістики відноситься до експресивної графіки; подвоєння, потроєння звуків, розрив складів здатне передати сильне збудження персонажа.

Нерідко в художніх текстах наявне використання курсиву з метою виокремити речення або його окремі частини. Не завжди використання курсиву автором несе стилістичне навантаження на текст. Часто курсив – це засіб цитування або спосіб вказати на іншомовне походження слів.

Розглянемо випадки використання даного прийому зі стилістичної точки зору. Він допомагає надати емоційне або логічне посилення думок, наприклад, щоб передати почуття радості або хвилювання, створити гумористичний ефект [18, с. 70]. Курсив в такому випадку – графічний наголос окремих елементів у реченні: *I was very happy to meet you, yes you, again.* Курсивом також можуть бути виділені епіграфи, поетичні вставки, тобто такі елементи, які нібито чужорідними для цього твору та потребують додаткового стилістичного посилення.

Особливе місце в ієрархії графонів з точки зору фонографічних порушень належить використанню великих літер: чим більший шрифт, тим голосніший звук. Наприклад: *POW! ZAP! BANG! ZOWIE!* В стилістиці дане явище отримало назву капіталізації. Англійська граматики закріпила низку правил з орфографічно необхідним використанням великої літери: це перше слово в реченні, власні імена, перше слово після трьох крапок, питального знаку чи знаку оклику. Написання власних назв не є стилістично змальованим явищем, але надає особливу значущість та урочисто-піднесений тон звучання. Британська та американська преса нерідко вдається до капіталізації цілих слів, назв, надаючи їм велику частку емпізи.

Часто в поетичних творах автори прибігають до протилежного явища стосовно капіталізації [60, с. 205]. Це навмисне використання малої літери. Нормативно прийнято кожен рядок починати з великої, але даний факт початку кожного рядка з малої створює дружлюбний настрій та створює розмовний тон в уявному спілкуванні між автором та читачами.

Лінгвісти зазначають, що комбінація великої літери та курсиву здатна посилити емпітичну функцію графонів. Таке графічне виділення часто використовується письменниками для влучного створення іронічного чи сатиричного ефекту [54, с. 221]. Автори часто можуть виокремити певні слова різних частин мов (дієслова, займенники, навіть прийменники), які за своєю суттю в конкретних випадках не є ударними: *Lemme introduce my NEW friend.* Таким чином автоматично переміщується наголос, отримуючи

статус логічно навантаженого.

Так само виділяються фонографічні засоби, в основі яких лежать поєднання слів у фонографічні комплекси: *Speaknibout prices*.

Багатокомпонентні графони часто трактуються та сприймаються реципієнтами як помилкове вживання слів. Існують конкретні випадки неправильного написання чи набору слів. Данилюк С.С. розглядає неправильне написання слів, поділяючи ці «помилки» на дві категорії: власне орфографічні та неорфографічні. Перший варіант дослідник розглядає через призму реально неправильного варіанту написання слова із достовірним порушенням орфографічного правила, де існує альтернативна вірна мовна одиниця, написання якої засвідчено орфографічною нормою. Вчений інтерпретує другу категорію (неорфографічні помилки) та їх сутність наступним чином – це навмисна перестановка літер, їх пропуск, заміна або навмисна капіталізація, що являє собою індивідуально-авторську гру письменника з читачем [17, с. 80].

Анохіна Т.О. запропонувала наступну класифікацію графонів: внутрішні, контактні та змішані графони [1, с. 10]. Внутрішні графони реалізуються на стику одного слова. Такі графони ще називають інтеріорні. Дані зміни являють собою фонетичні зміни в слові. Наприклад, *bebby*, де вірним написанням є *baby*, *ere* замість *here*.

Контактні графони відображають зміни в комбінації двох слів, які здатні об'єднатися в одне слово. До прикладу, *gotcha* – *got you*, *gonna* замість *going*, *lemme* (*let me*), *wonna* (*want to*).

Змішані графони, як гетерогенне явище, представлене як фонографічна стилізація, котра виражена подвійною графемою (буквеною та небуквеною) [4, с. 17]

Селіванова О. О. розглядає наступні види графонів з точки зору створення образотворчого засобу: okazionalni та rekurentni графони. Okazionalni графони вказують на низький рівень культури мовця, який раніше не чув даного слова та не мав змогу ознайомитися з його графічною

репрезентацією.

Оказіональні графони в даному випадку посідають перше місце в «образотворчій» ієрархії. За їх допомогою автор здатен досягнути подвійну ціль [53, с. 325]. З одного боку він передає строкату гаму настрою, емоційного стану свого персонажа, а з іншої висловлює своє пряме відношення до нього. За характером походження, оказіональні графони є випадковими, спонтанними одиницями, часто продуктом фантазії, креативного мислення та уяви митця. Це елементи конкретного випадку і потреби: «*She talked in her own DIY language – Ukrainian sprinkled with words like handheldblendera, suspenderbeltu...*» [75, с. 230] М. Левицька залучує графони, щоб відобразити, як героїня її твору іронічно намагається зімітувати свою рідну мову. Якщо мета автора безпосередньою пов'язана з бажанням відтворити мовленнєвий колорит свого героя, значущі зміни у фонетично-графічній формі слова, то графон є влучним засобом у досягненні даної мети. Письменник здатен покладатися на власну інтуїцію, вдаватися до суттєвих видозмін. З точки зору стилістики, оказіоналізми мають індивідуально-неповторний, часто разовий характер відповідно до загальноприйнятих норм використання мовних одиниць [69, с. 85].

Селіванова О. О. стверджує, що саме в такому контексті і визначають природу графона, як засіб змалювання орфографічних відхилень та стилістично релевантний прийом спотворення та відходження від норми з метою фіксації фонетичних особливостей вимови [53, с. 128].

Графіка також послуговується оказіональними властивостями мовних одиниць. У роботах Кулікової М. Н. з'являється таке визначення ненормативного правопису, як графічна оказіональність, під якою розуміється «процес графічних перетворень узуальних одиниць, внаслідок чого виникають лексеми з новими планом вираження та планом змісту» [32, с. 20]. Також лінгвіст вдається до використання такого терміну як індивідуально-авторські неологізми на позначення одиниці та унікальності їх

застосування.

Під другою групою виступають рекурентні графони. Даний вид графона не інтерпретує ситуативність та характер спілкування, а зосереджений тільки на постійних індивідуальних особливостях мовлення персонажу. Рекурентні графони висвітлюють діалектний характер та дефекти мовців. Дані графони характеризуються ще й тим, що залишаються незмінними не лише у межах конкретного твору, а й у інших творах. Так, наприклад, мовлення уродженців однієї і тієї ж самої території з великою вірогідністю буде схожим, навіть якщо вони не є персонажами одного й того ж твору [35, с. 250]. Тобто рекурентні графони є відображенням діалектних (територіальних) норм чи є фіксацією дефекту мовлення (шепелявість, заїкання, гаркавість). Розглянемо, як шепелявість та заїкання можуть бути висвітлені на сторінках твору: «*thaid*» замість «*said*»,: «*f-f-f-oo-rr-mmm*» – «*from*».

Дані нестандартні елементи мови здійснюють найбільший естетично-емоційний вплив на сприйняття літературного твору читачами. Такий спосіб використання креативної мови Дж. Ліч називає «мовною девіацією» (*linguistic deviation*). Автор розмежовує мовну девіацію на фонологічний та діалектичний різновиди. Під фонологічними девіаціями Дж. Ліч розуміє порушення стандартів унормованої вимови, в результаті якого породжується інше значення слова або фрази. І, врешті-решт, діалектичні відхилення – це запозичення із соціальних або територіальних діалектів, які відрізняються від стандартної мови, вказують на соціальну або територіальну приналежність [74, с. 190].

Відхилення від орфографічної норми є типом графона, котрий допомагає автору максимально точно передати природне мовлення, діалектні, територіальні особливості. Дослідники даного явища акцентують увагу на двох головних типах літературних змін та порушень орфографічної форми для передачі відхилень від фонетичної норми усного мовлення бувають кількісними (*saaay, haas*) і якісними (*that – dat, pretty – pwetty, what –*

wot) змінами літерного складу слова.

Для визначення пріоритетності в дослідженні орфографічних порушень, аналізу вибору та використання письменниками фонографічних засобів стилізації, варто виокремити два наступних підходи у дослідженні структурної характеристики графонів: дифузний та лінгвосинергетичний. Дифузний підхід базується на виділенні в графонах пріоритетних сторін розгляду та надання їм домінантної характеристики [4, с. 17].

Пищальникова В.А. дослідила вихідні положення лінгвосинергетики, які тісно взаємодіють з головними причинами виникнення та функціонування графонів. Лінгвосинергетичний підхід трактує дослідження фонографічних засобів в літературній площині наступним чином. Графон є виражально-зображальним засобом, але з наявними когерентними, тобто взаємозамінними та погодженими частинами, які взаємодіють згідно принципу ризому. В основі даного філософського принципу лежить концепт нелінійного способу текстової організації, коли певний елемент може зайняти домінантну позицію та стати пріоритетним в динамічній системі організації художнього тексту [48, с. 422]. Лінгвіст виокремила головний постулат синергетики – це ідея про можливість спонтанного виникнення порядку й організації з безладу і хаосу в результаті внутрісистемної самоорганізації та обміну з зовнішнім середовищем. Упорядкованість структури тексту виникає в процесі складної і вічної взаємодії симетрії та асиметрії, і як наслідок – їх гармонійне поєднання: «...щоб зберегти феноменальну цілісність, текст має прагнути до симетрії, але ніколи її не досягати, оскільки симетрія його структури призводить до різкого зниження інформативності...; субстанція тексту організовується, прагнучи до симетрії, але одночасно і організовується самостійно, намагаючи встановити у тексті певну та вдалу асиметрію» [48, с. 400].

Незвичне використання за своєю формою графонів дозволяє увиразнити мовленнєвий портрет літературного героя і тим самим вивести його на передній край рецепції читача.

Тобто нині графон стає анормативною оказіональною мовною формою репрезентації аномалій індивідуального мовлення, територіального та соціального відношення героя твору, відображенням його емоційного стану. Дослідивши структурну природу даного стилістичного засобу, варто розглянути функціональний аспект існування графону.

1.3.3. Функціональний аспект існування графонів

Сучасні дослідження лінгвістів підтверджують факт того, що графічні виражальні засоби розширюють та модифікують змістовну ємкість літературного твору завдяки встановленими авторами першочерговими функціями, сутність та зміст яких описано нижче.

Скороходова А. Г. інтерпретує поняття функції в стилістиці як здатність певної мовної форми до виконання різного роду призначень. Функція встановлює залежність та вказує на відносини між одиницями в мові на усіх його рівнях [55, с. 106].

Розглянемо головні функції, властиві графону. Первинна функція має назву *характерологічна*. Графони розглядаються як писемні фіксатори фонетичних особливостей героя, завдяки яким читач має змогу отримати довідкове повідомлення, інформацію вихідного характеру або, як варто називати її у стилістиці англійської мови – *background information*. Дана позиція репрезентує широкий інформаційний спектр, так як містить відомості про персонажа та його місце в соціумі, про рівень його освіченості та ін.. Вона є домінантною, так як її мета полягає у створенні колориту живого розмовного мовлення. Дана функція акцентує увагу саме на фонетичних особливостях, виокремлюючи серед характеристик персонажу ті, які зображують його соціальну, регіональну, національну чи вікову приналежність, а також характеристики, зумовлені індивідуальними особливостями [82, с. 340]. Її сутність полягає у тому, що графон привертає увагу читача до типових особливостей героя, виділяючи його з-поміж інших

за характерними ознаками вимови.

Наступна, або вторинна функція графонів в сучасній стилістиці – це *ідейно-естетична*. Саме вона повною мірою відображає ставлення автора. Якщо читач має високорозвинену художню свідомість, він сприймає написане автором як естетично значущий у кожному його прояві: текст виступає як єдина естетична цінність [64, с. 11]. Розглядаючи другу функцію графонів, ідейно-естетичну, варто звернути увагу, що аналітизм, стислість та економність художніх засобів стали пріоритетними постулатами у дослідженні графонів. Завдяки ним зростає ідейно-естетична, смислова завантаженість у художніх творах.

Що ж стосується поняття експресивності, то воно інтерпретується науковцями значно ширше і включає в себе усі засоби виразності, що здатні порушити сприйняття та привертають увагу реципієнта. Експресія тлумачиться філологами як «...виражально-зображувальна якість мовлення, що відрізняє його від звичайного та буденного»; «те, що передбачає вираження нетривіальністю (художнього) змісту»; «виразність мовлення, така його якість, завдяки якій воно набуває стилістичної образності та емоційності та стає способом передачі нетривіального змісту [каліта 27, с. 300].

Другою складовою даної функції є поняття емотивності. Дослідники класифікують емотивність як «категорію тексту, яка є прийомом вираження відношення автора та персонажів до тексту дійсності, що замальовується, і значною мірою впливає на сприйняття тексту та ставлення читача до прочитаного». Враховуючи сутність об'єкту нашого дослідження, стає зрозумілим, що графон слугує засобом, який вказує на емотивний стан мовця. Саме завдяки даній категорії автори влучно можуть оперувати графонами з метою висвітлення психологічних станів своїх персонажів, змалювати їх почуття страху, переживання, відчаю, радості) [44, с. 97].

Розглянемо *ігрову* функцію фонографічних девіацій, сутність якої полягає у тому, що графони перетворюють окрему ситуацію спілкування на

свого роду ребус, певну «гру» або «змагання», де читачі мають «розгадати», яку саме інформацію зашифрував письменник у деформованих словах, а іноді і в цілих реченнях [61, с. 162]. Іноді написане автором настільки декодоване, що реципієнту важко встановити намір автора, зрозуміти призначення графона в конкретному випадку.

Індивідуалізуюча функція полягає у тому, що графон привертає увагу читача до типових особливостей героя, виділяючи його з-поміж інших за характерними ознаками вимови. Функція уточнення полягає у приверненні уваги читача до важливих з погляду змісту текстових фрагментів [40, с. 144].

Також графони виконують *емотивну* функцію, котра сконцентрована на адресанті, мета якої — пряме вираження ставлення мовця до того, про що він говорить. Виконуючи функцію створення смислу, графон набуває сенсоутворюючі властивості, що виражають не лише вимовний тип, а надають нових ознак певній лексемі у конкретному контексті.

Отож, завдяки повноцінній реалізації даних функцій графону, автор здатен виразити своє ставлення до героя твору та безпосередньо сформулювати свій авторський стиль. Використання стилістичних засобів виразності завжди має прагматичну спрямованість впливати на свідомість читача та корегувати його поведінку. Відповідно до цього, графон, як потужний засіб впливу на читача, посідає провідне домінуюче місце у стилістичній структурі твору.

Висновки до розділу 1

Сучасні дослідження в галузі стилістики англійської мови свідчать про еволюцію стилів у літературних художніх текстах та наявності експресивних засобів мови, фігур мовлення.

Доречно зауважити, що сприйняття літературного твору стає можливим не лише завдяки фонетичним стилістичним засобам, але і за допомогою безпосереднього графічного оформлення художнього тексту (взаємопов'язаність шрифтів, розташування рядків, використання

пунктуаційних знаків, курсиву та ін.). Повноцінний естетичний вплив можливий лише при гармонійному поєднанню звучання із графікою. Графони в художньому тексті виступають інструментом передачі читачу тих послань, які здатні реалізуватися в усному мовленні завдяки просодичним елементам. Лінгвісти акцентують увагу також на контекстуальному значенні слів та в набутті ними експресивного, емоційного та оціночного потенціалу. В літературному творі будь-яка мовна одиниця починає набувати стилістичної важливості та значущості, стає об'єктом художньої виразності. Саме завдяки таким стилістично забарвленим одиницям, автор здатен продемонструвати своє ставлення до героя твору та сформувати свій авторський стиль.

Сучасна мовознавча теорія розглядає та інтерпретує графони як певні відхилення від літературної норми та пояснює їх наявність у текстовій площині як вдалий засіб фонографічного наслідування мовлення героїв та відображення станів дискомфорту у текстовій площині.

Наша робота присвячена розгляду та аналізу функціонування графонів в межах літературних творів. Сучасна літературознавча наука знаходиться на етапі модернізації та суттєвого розширення можливостей інтерпретації літературних творів, відбувається плавне та поступове перенесення акцентів.

Графон, як потужний засіб впливу на читача, залишається мало досліджуваним та відносно новим об'єктом у стилістиці англійської мови. Саме це зумовлює актуальність даного дослідження.

Наша робота присвячена розгляду та аналізу функціонування графонів в межах літературних творів. Сучасна літературознавча наука знаходиться на етапі модернізації та суттєвого розширення можливостей інтерпретації літературних творів, відбувається плавне та поступове перенесення акцентів.

Графони набувають популярності, завдяки статусу влучності щодо характеристики конкретних елементів у створенні образу героїв твору. Така фонографічна стилізація здатна суттєво деформувати план вираження мовного знаку Використання незвичних за своєю формою графонів дозволяє

увиразнити мовленнєвий портрет літературного героя і тим самим вивести його на передній край читацької рецепції.

Проаналізовані структурно-функціональні аспекти реалізації даного стилістичного засобу надає можливість розширити його сприйняття та надати певні підказки до ключової мети автора. Особливістю побудови художнього тексту нині є порушення закону автоматизму та традиційності звичайного спілкування.

Лінгвісти встановили, що в художньому дискурсі одним із типових засобів увиразнення мовлення героїв є графон, який у структурному формальному аспекті представляє собою деформацію або порушення графічної форми плану вираження лексеми з метою достовірної (або наближеної до реальності) імітації особливостей вимови. Широка типологізація графонів в залежності від структурних та функціональних аспектів реалізації графонів, відповідно з різними намірами автора відобразити суттєві характеристики героїв, надає кожному читачу можливість знайти свій зміст, бачення та замисел у написаному.

Таким чином, графони трактуються як навмисна деформація певних компонентів під час написання твору. Графони виступають засобом пояснення та розгортання територіальної чи соціальної приналежності героя твору.

Головне призначення графонів (їхні функції), досліджуються з точки зору лінгвістики та літературознавства. Встановлення цих даних стало підґрунтям для дослідження графонів в аспекті дослідження їх наявності та функціонування в художніх творах.

Особливості експлікації графонів здатні встановити певні експресивно-стилістичні акценти на конкретних моментах в творах, побутовому спілкуванні, на сторінках преси та інтернет-видань. Для отримання точних даних з якою метою автори англо-американської художньої літератури вдаються до використання фонографічних засобів стилізації, варто ознайомитися детальніше з їх творчістю та безпосередньо романами.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ГРАФОНУ ЯК СТИЛІСТИЧНОГО ПРИЙОМУ ВИРАЖЕННЯ ДИСКОМФОРТУ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ

2.1. Особливості вживання графонів з позиції територіальної та емоційної складових головних героїв

Наявність графону у творах художньої літератури лінгвістами вважається мовною аномалією, котра реалізується на фонографічному рівні та використовується авторами з метою моделювання знань та відтворення різнопланових характеристик персонажа художнього твору.

Одна з причин використання письменниками графічних засобів стилізації є повномірне або наближене до реальності відображення соціальної та/або територіальної приналежності героїв оповіді. Графон може бути фонемою, словом, словосполученням або цілим реченням. Ця стилістична фігура активізує фокус уваги читача, унаочнює сприймання повідомлення, візуально вирізняє ті чи ті лінгвоодиниці з-поміж інших, увиразнює мовлення, розширює семантику мовних ілюстрацій та виражає суб'єктивне ставлення мовця.

Одночасно з цим, відповідаючи своїй назві, термін «графон» передбачає, що відхилення від графічної форми повинні бути пов'язані з фонетичною формою слова, тоді як на практиці ряд засобів графічного варіювання форми слова призначений тільки для візуального сприйняття.

Графон можна аналізуватися як об'єднання зорового діалекту (фонематичний принцип запису стандартної вимови, тобто літерами алфавіту зображуються нереально вимовлені звуки, а фонemi за їх основним видом), напруження (напівформальна усна і письмова мова) і розслаблення вимови (неформальна усна і письмова мова). Таким чином, в найзагальнішому вигляді графон можна визначити як стилістичну форму написання слова або

групи слів, що використовується з метою врахування специфіки вимови і характеру мови, що реалізується через спотворення орфографічних норм.

Наприклад, в художніх творах певне відхилення від звичайного написання слова або словосполучення може надати деяку додаткову інформацію про культурний, освітній, територіальний або емоційний рівні персонажа, його вік, фізичні особливості, дозволяє охарактеризувати його як представника певної соціального середовища. Графон може додати індивідуальність мові персонажа, а також змалювати її правдоподібність, яскравість, запам'ятовуваність, показати неформальність мовного акту. Деякі об'єднані форми, які є результатом сильної асиміляції, стали кліше в сучасних прозових діалогах.

Крім того, у функціональному призначенні графону є і інша складова – передача фізичних особливостей головного героя, які впливають на його вимову. До цієї категорії варто віднести наявність тих чи інших дефектів, які реалізуються не лише описово (за допомогою слів автора), а й без опису – тобто, шляхом фактичного відображення їх у тексті.

Наприклад, характерною фізичною особливістю головного героя може бути гаркавість або схильність до заїкання. Безумовно, що таку особливість можна передати і простим описом за допомогою слів автора. Але передача таких особливостей мовлення шляхом їх реального зображення за допомогою мовних аномалій, використовуючи графони, є більш реалістичною та привертає увагу читача.

Іншим варіантом використання графону для передачі фізичних особливостей є фізичний стан головного героя. Наприклад, при передачі виснаження після довгого бігу автор може вдаватися до графону з метою передати збите дихання головного героя та надати реалістичності описам мови персонажів.

Крім того, важливим залишається зауважити, що використання графону є паралінгвістичним засобом, тому правильне декодування

повідомлення автора, яке закодовано із використанням графону, є запорукою правильного розуміння описуваних явищ читачем.

Підсумовуючи зазначене вище, відобразимо головні функціональні особливості використання графонів за допомогою малюнку 1 (Див. мал. 1).

Малюнок 1: Функціональні особливості використання графонів

Важливими у цьому процесі залишаються такі фактори, як рівень освіченості самого читача; відсутність мовного бар'єру на шляху порозуміння тексту на іншій мові; фізична можливість усвідомлювати графічні порушення; розуміння графону як стилістичного засобу, а не як друкованої помилки.

Усі зазначені вище особливості реалізуються на прикладах конкретних творів письменників, детальний аналіз яких допомагає проілюструвати зазначені теоретичні положення.

2.2. Відтворення графонів у творі «Пригоди Гекльберрі Фінна» М. Твена

З метою відтворення графонів у творчості Марка Твена, видатного американського письменника, гумориста та публіциста, проаналізуємо один з найпопулярніших романів письменника, «Пригоди Гекльберрі Фінна». «Пригоди Гекльберрі Фінна» – класика американського реалізму, яка заслуговує високі оцінки критиків завдяки повноцінним та дійсним описам життя американського півдня в часи до Громадянської війни. Цей пригодницький роман написаний мовою, що максимально наближена до розмовної. Роман досліджувався такими західними та вітчизняними літературознавцями, як Дж. Кокс, Д. Сіле, Г. Сміт, Т. С. Еліот., М. Мендельсон. Стиль автора – гострий, легкий та наближений до багатьох діалектних нюансів. Марк Твен працював над книгою 7 років (1876 – 1883) [72, р. 23].

Його творчість відрізняється від попередників незвичністю та різноплановістю у використанні мовних одиниць. Намагаючись зберегти народний колорит, особливості протонародної мови, Марку Твену вдалося перевтілити звичні слова в особливі змістовні мовні елементи, які вперше звучали без манірності та піднесеності.

На початку роботи над романом Марк Твен зазначив, що використав наступні діалекти: діалект афроамериканців Міссурі, діалект округу Пайк. (наприклад, на графічному рівні автором зображені фонетичні зміни, що відбуваються у мовленні героїв роману. «*Dog tu cat ef I didn`t hear sumn`f*» [81, р. 50]. В даному фрагменті відображено процес дисиміляції, коли два чи більше близьких за фонотичними ознаками звука, частково або повністю різняться та розподібноються (*ef – if, sumn`f – something*). Марк Твен також залучує форму південно-західного діалекту, діалект округу Пайк.

Велику частину таких мовних аномалій становлять саме досліджувані нами фонографічні порушення, які є інструментом для розкриття

мовленнєвих образів тих героїв, котрі є представниками афро-американського вернакулярю [85, с. 25].

Ми звернулися до Кембриджського словника для того, щоб повноцінно надати опис верникулярній мові. Вернакулярна мова (від англ. Vernacular – це рідний, місцевий) є місцева рідна мова певного населення. Дана мова використовується у повсякденному житті в конкретній місцевості певної групою людей. Вона відрізняється від стандартної, національної або літературної мови тим, що є спрощеним варіантом мови для буденного спілкування на великій території. Зазвичай дана мова не має письмової фіксації, а лише розмовну усну варіацію. Їй надається нижчий статус ніж стандартизованим мовам. Розглядаючи етимологію, ми встановили, що дане слово має латинське походження («vernaculus» – це «рідний»). У свою чергу, це слово походить від «vernaculus» і «vernacula», які є зменшувальними від слів «vernus» і «verna», що означають рабів чоловічої і жіночої статі відповідно, котрі народилися у будинку свого господаря, а не куплених на стороні [59, с. 11] Прикладом є мовлення раба Джіма: «*De bes' way is to res' easy en let de ole man take his own way*» [81, с. 19]. Якщо мовлення Гекльберрі Фінна – неграмотна говірка підлітка, то мовлення Джіма дає узагальнене уявлення про мовлення цілого соціального прошарку – рабів. Офіційний статус афро-американського різновиду англійської мови невизначений і дотепер. Але у романі афро-американська англійська виконує потужну не лише стилістичну, а й інформативну функцію.

Афроамериканський варіант англійської мови отримав назву «Ебонікс». Термін «Ебонікс» з'явився у 70 роки ХХ століття за авторством Р.Л. Вільямса через негативні супутні значення назви «чорна англійська», яка була утворена раніше для позначення афроамериканського мовлення [28, с. 185]. Отож, афроамериканський діалект в творі «Пригоди Гекльберрі Фінна» представлено саме в мові цього раба-втікача: «*What do dey stan for? I'se gwune to tell you...*» [81, с. 88]. Відомо, що групи рабів жили досить ізольовано і не мали можливості вільно пересуватися країною, тому ми

спостерігаємо та досліджуємо територіальні особливості. Джим є переселенцем штату Міссурі. «*When I got all wore out wid work, en wid de callin" for you, en went to sleep, my heart wuz mos" broke bekose you wuz los...*» [81, с.93]. Вимова міжзубних звуків /ð/, /θ/ як /v/ та /d/ і /f/, /t/, здебільшого всередині або вкінці слів для відображення автентичності: «*Yo' ole father doan' know yit what he's a-gwyne to do. Sometimes he spec he'll go 'way, en den agin he spec he'll stay. De bes' way is to res' easy en let de ole man take his own way. Dey's two angels hoverin' roun' 'bout him. One uv 'em is white en shiny, en t'other one is black. De white one gits him to go right a little while, den de black one sail in en bust it all up*» [81, с. 32].

Автор навмисно використав велику кількість діалектів з метою надання власної манери з низкою особливостей для кожного свого героя. Гек, головний герой роману, є представником діалекту округу Пайк. Діалект даного округу посідає перше місце за частотністю вживання серед діалектів, які були використані автором у пригодницькому романі. Слова, котрі вимовляються із суттєвими помилками та висвітлені автором на фонографічному рівні, є свідченням його низького рівня освіти: *that ain't no matter* [79, с. 52].

Скорочення є ще однією ознакою діалекту Пайка. Наприклад, *Here`s a govment, that call itself a govment* [81, с. 28].

Як бачимо, М. Твен наміряно передає мову головного героя, допускаючи у ній помилки (*onless, un um*), які без зайвих коментарів показують читачеві особливості його територіального походження.

Ознайомившись із даною варіацією англійської мови, ми дійшли висновку, що фонетичний рівень мови сповнений графічними порушеннями для максимально точного відображення та наближення до мовлення героїв. Мовлення одного з персонажів, афроамериканця Джима, рясніє фонографічними стилізаціями. «*I reck'n I could eat a hoss. I think I could. How long you ben on 'de islan...*» [81, с. 99]. Характерне вилучення кінцевого звука має два розгалуження, котрі включають у себе приголосні звуки, редуковані

апострофом, як наприклад *the* натомість автор пише *`de* та слова із зазначеним відсутнім кінцевим голосним або приголосним звуком, котрий вказує на фонетичну аномалію (*islan – islanD, reck`n – reckOn, ben – bEen*).

Характерно, що вилучення в англо-американському варіанті мови відбувається після голосних звуків, проте звукова система мови персонажа побудована таким чином, аби художній твір мав більш яскраве фонетичне забарвлення.

Слід зазначити, що американський дослідник Дж. Рікфорд на основі соціологічного дослідження дійшов висновку, що частотність використання графону, де відбувається заміщення одних літер на інші (*th* на *d*) залежить від віку людини. У результаті спостереження виявлено, що ті особи, яким за шістьдесят, використовують мовну аномалію частіше, ніж у молодшому віці [78, с. 399]. Звідси, зрозумілим є факт використання фонографічної стилізації письменником лише у мові дорослих персонажів твору. Цей факт є вагомим для дослідників творчості Марка Твена, оскільки тогочасна література була написана високою літературною мовою, а твори М. Твена відображають американські реалії щоденного життя, природний народний стиль спілкування: *I didn' know dey was so many un um. I hain't hearn 'bout none un um, skasely, but ole King Sollermun, onless you counts dem kings dat's in a pack er k'yards. How much do a king git?* [81, с. 33].

Іншим прикладом такого явище є наступне речення: *«I've been in town two days, and I hain't heard nothing but about you bein' rich.»* [81, р. 22]. Дане висловлювання належить батьку Гека, який є літньою людиною, що передається автором за допомогою графічної редукції.

Таку тезу доводить використання у творі редукції (але вже подвійної) іншим літнім персонажем – Герцогом, який у своїй мові каже: *«It's good daylight. Le's get breakfast. Make up your camp fire good»* [81, с. 44].

При цьому, така особливість мовлення не є ситуативною, що б пояснювалося певними поведінковими екстралінгвістичними чинниками, як, наприклад, брак часу або нервовість: використання подвійної редукції

супроводжує даного персонажа твору М. Твена протягом усього тексту: «*So, now, le's know all about it*» [81, с. 45].

Така ж особливість супроводжує мову тітоньки Салі – іншого літнього персонажу пригодницького твору Марка Твена: «*You see, ef I kep' on tryin' to git away afoot, de dogs 'ud track me*» [58, с. 46].

Ще однією особливістю Ебоніксу, яка відображається Марком Твеном на фонетичному рівні із звернення для фонографічних засобів стилізації є назалізація голосних звуків. Дану фонетичну деталь ми дослідили перед звуком /n/ з метою уникнення не вимовляння приголосного та передачі назального тону голосним попереду: «*En when I wake up en fine you back agin, all safe en soun', de tears come, en I could a got down on my knees en kiss y'foot, I's so thankful..*» [81, с. 75]. Інша особливість, що підкреслюється автором графічно – це опущення кінцевих приголосних, до прикладу *pas past, hand*, але натомість *han*.

Професор психології Роберт Вільямс вважає, що для «ебонікс» вже давно потрібно було б визнати й надати лінгвістичного статусу. В своїй монографії «Ебонікс: справжня мова чорних людей» вчений стверджує, що лінгвістичні й паралінгвістичні особливості такої мови відбивають комунікативну компетенцію західноафриканських, карибських, американських місцевих говірок, виразів, жаргонізмів, манери висловлювання, ідіолектів, культурних цінностей, традицій. Слово походить від «ebony» (чорне дерево) та phonics (фонетика) і позначає афроамериканську унікальність [84, с. 144].

Розглянемо явище субституції звуків, коли мовці в іншій, нерідній мові, намагаються підставити рідні звуки або інші фонетичні особливості рідної мови. «*De river wu za-risin`, en dey wuz a good current*» [81, с. 61]. Читаючи цей фрагмент твору, у читача може виникнути стан дискомфорту, але на повноцінне розуміння даного уривку дані фонетичні видозміни, графічно зображені Марком Твеном, труднощів не надає.

Невільні люди, коли прагнули опанувати або ж наблизитися до

літературної англійської, утворили спрощену версію африканських мов й англійської, натрапили на явище піджинізації з ціллю досягти порозуміння: з мінімумом граматики і зменшеним варіантом рідної мови (наприклад, відсутність множини, присвійного відмінку, звернення до явищ елізії, палаталізації, та відображення даних ознак письменниками на різних рівнях мови, особливо на фонетичному, щоб відтворити мовлення персонажів та бути почутими читачами. Явище піджинізація мови – це типовий наслідок співіснування мов, одна з яких зазнає тривалого й спланованого тиску як упосліджена мова колонізованого народу [16, с. 25].

Тобто, діалектне мовлення Джима зображено здебільшого за допомогою фонетичних модифікацій, (*wid=with, en=and, soun'=sound, wuz=was, mos=most*). Ми врахували соціальну ієрархію тих, хто вживає в своїй промові стилістично знижені одиниці. Стилiстично такі слова саме вважаються зниженими, бо вони часто використовуються в мові людьми з низьким соціальним статусом, в певних соціальних групах.

Розглянемо мовлення персонажа Гекльберрі Фіна. Гек – юний, безпритульний хлопчик, котрий негативно та іронічно ставитися до схвалених у суспільстві норм поведінки, полюбляє своє безтурботне життя, не переймається питанням про освіту. Результатом такого способу життя та низький освітній рівень стало насиченість його мовлення лексичними, морфологічними та синтаксичними помилками, які відображаються автором у творі.

Варто звернути увагу на наступний приклад: «*If them stairs hadn't broke own...*» [81, с. 61], де *them* замість *they*: неправильно використана форма особового займенника є свідченням невисокого рівня освіти хлопця.

Прикладом неоднозначної трактовки об'єкту лексикографічної та фонорафічної стилізації втілено в наступному реченні «*I've had dreams enough all night – with that patcheyed Spanish devil...*» [81, с. 74]. Наша увага прикута до епітета, який написаний автором із порушенням орфографічної норми. Можна розглядати дане слово згідно з двома перекладами і в

залежності від даної інтерпретації, трактувати зміст графону. Якщо ми звертаємося до перекладу «кривоокий/одноокий», то автор висвітлює мовлення хлопця, його жартівливий характер, до якого часто прибігають діти в такому віці. Якщо читачі сприймають дану графічну аномалію, як елемент опису зовнішності героя (*patchyeued* – той, хто носить пластир на оці), то це, можливо, є свідченням хворобливого стану. Даний елемент є засобом створення художнього образу.

Головним засобом характеристики мовлення Гека є присутня у його вимові діалектність, яка покликана відтворити образ неосвіченого, проте кмітливого, веселого і доброго юнака: «*But it warn't no time to be Sentimentering...*» [81, с. 13]. Особливо це стосується Гека який має важливу місію: вести оповідь, розповідати про пригоди, переживання, розчарування, дружбу, зраду, вбивство та різні моральні нечесноти, на які героям довелося натрапити у романі. Мова протагоніста переважно сповнена лексико-семантичними, морфологічними та синтаксичними аномаліями, що однак не створює певної дисгармонії у розумінні контексту. Дженет Маккей стверджувала наступне: «Помилки, які робить Гек аж ніяк не випадкові Твен старанно добирає [помилки], для відтворення неосвіченості персонажа, водночас не обмежуючи читача» [76, с. 204].

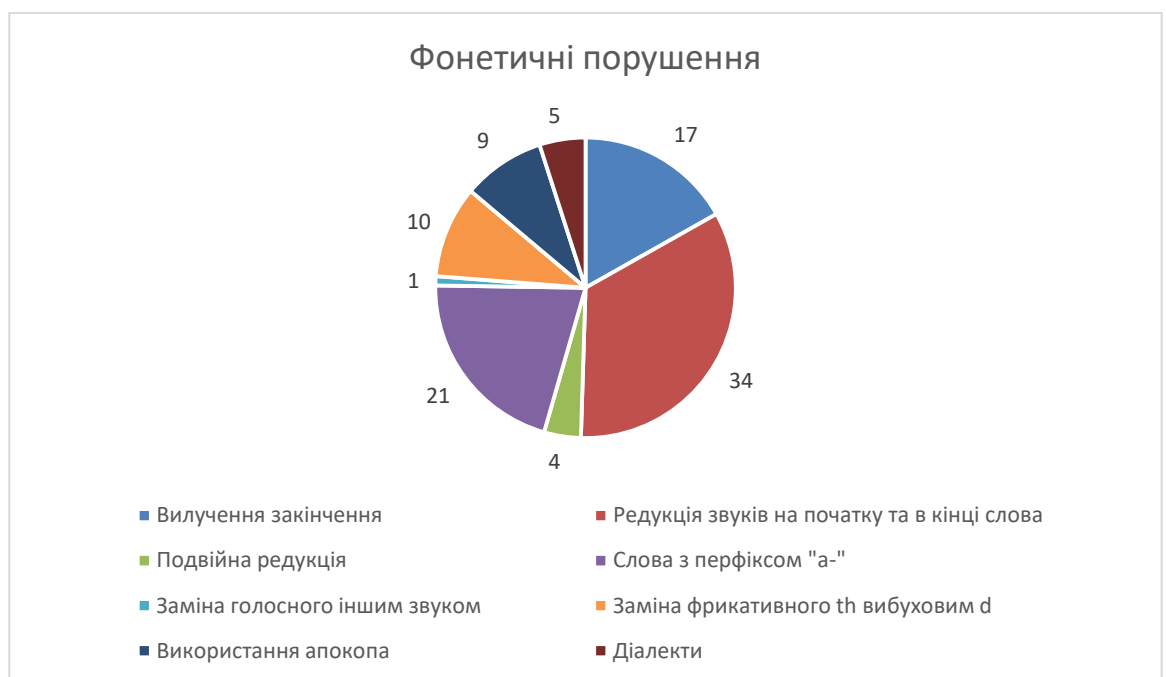
У творі М. Твена фонографічні репрезентації мовлення персонажів стають засобом розуміння їхнього віку читачем.

Проте графони виконують не лише вікові та територіальні відображення дискомфорту персонажів у романі М. Твена: аналіз тексту дозволив виявити приклад передачі нервового напруження та кваплення, що вдається зробити у власних творах М. Твену. Автор, ймовірно, проаналізував, що під час нервового напруження та у ситуаціях, коли емоції опереджають думки, людина здатна ковтати букви та звуки, намагаючись передати повідомлення як можна швидше. Це він намагається відобразити у аналізованих нами творах за допомогою випадання звуків та букв у словах.

Наприклад, Джим пояснює про причини появи сміття та спричинені цим емоції. Мовлення його швидке, сповнене скороченнями: «*Dat truck dah is trash; en trash is what people is dat puts dirt on de head er dey fren's en makes em ashamed...*» [81, с. 104].

За даними аналізу фонографічних порушень у мові головних героїв роману «Пригоди Гекльбері Фінна» можна скласти наступну діаграму (див. мал. 2):

Малюнок 2: Частотність застосування фонетичних порушень у творах М. Твена

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що аномалії фонографічного характеру є свідомством наявності в романах південно-західних та афро-американських діалектів та, відповідно, їх носіїв. Парадигма аномалій фонографічної групи Марка Твена – яскрава і насичена, переважно зустрічається у мові чорношкірих героїв текстів. Нами було досліджено фонетичні характеристики даних діалектів. Вилучення або ж виокремлення закінчень є показником емоційно-почуттєвого фактору, неправильне вживання слів, котре фіксується автором графічно, є показником низького рівня певних героїв.

Також графони, як стилістично організовані одиниці необхідні для того, щоб повідомити читачу про територіальне походження героїв та передати їхній соціальний статус у суспільстві. Відомо, що в усній мові дані елементи передаються елементами просодії, наголосом, тоном голосу, паузами, подовженням чи подвоєнням деяких звуків та ін. Вони допомагають уявному відобразити та відтворити авторський задум. Ці стилістичні засоби відносяться до графіко-фонетичних, адже через графіку, графічне представлення тексту, вони впливають на фонетичне звучання повідомлення.

2.3. Особливості використання графонів у романі У. Теккерея «Записки Жовтоплюща»

Приклади графонів, що носять характер помилкового написання слів зустрічаються в романі видатного англійського письменника, представника реалізму – В. Теккерея. Твір «Записки Жовтоплюща» є низкою мемуарів, котрі написані головним героєм твору, містером Чарльзом Йеллоуплашем, про життя різних прошарків суспільства в період Вікторіанської епохи.

Мовлення героя жваве та насичене різними орфоепічними порушеннями, які свідчать про недостатній рівень освіти та здатні відтворити соціальну приналежність героя. «*I was born in the year one, of the present or Christian hera, and am, in consquints, seven-and-thirty years old. My mamma called me Charles James Harrington Fitzroy Yellowplush...*» [80, с. 1]. В. Теккерей навмисно припускається орфографічних помилок: *hera* замість *era*, *consquints*, коли правильним варіантом написання є *consequently*, *gev* – *gave* та інші варіанти із порушенням орфографічних норм.

Допустимість даних помилок головним героєм твору, лакеєм Йеллоуплашем, є свідченням його низького статусу та відповідного рівня освіти: «*Why she gev me this genlmn's name is a diffiklty, or rayther the name of a part of his dress...*» [80, с. 11]. Читач одразу бачить лексеми із порушенням орфографічних норм. Незважаючи на неправильно написані слова, дане

використання графону не заважає реципієнтам сприймати прочитане та розуміти повідомлення оповідача. Слова, які написані помилково, не є бар'єром у розумінні. Опущення літер, неправильне написання 2 форми неправильних дієслів у минулому часі є показником недостатнього освітнього рівня оповідача.

Головний герой є одночасно і оповідачем твору. Його мовлення сповнене подробицями з життя інших персонажів. Ми дізнаємося про його господаря, місце його проживання та особисте життя. «*His winders looked right opsit Newgit, and many and many dozen chaps has he seen hanging there*» [80, с. 4]. Нашу увагу привернуло місце, вказане лакеєм про розташування будинку, де жив його господар. Можливим варіантом інтерпретації є те, що Newgit є штучно створеною реплікацією для позначення єдиного місця проживання героїв: puget, тобто місцевий. Уваги заслуговує і неправильний порядок дієслівної конструкції Present Perfect Continuous, яка, ймовірно, застосовується для надання друкованому тексту розмовного характеру.

«*Before the house was a little garden, where the washin of the famly was all ways hanging. There was so many of 'em that it was obliged to be done by relays*» [80, с. 7]. Наступний приклад, де наявні такі графічні порушення, як *washin* замість *washing*, *famly* – *family*, скорочення *'em* для *them* є ознакою мовної економії та використовується автором з метою наближення до суто розмовного стилю спілкування. Використання письменником елізії суб'єктивно сприймається як невиразна вимова або як пропущений звук. Один зі звуків начебто відсутній або доволі приглушений. Незважаючи на низку орфографічно неправильно оформлених лексичних одиниць, для читачів не є складністю встановити соціально-економічний рівень сім'ї. Родина, де працює головний герой, є доволі заможною (постійно випрана білизна, що висить на ганку та змінюється численними прислугами є свідченням цього).

Емоційний стан персонажів авторами передається завдяки графічним відхиленням від стандартного унормованого написання лексем, таким як

капіталізація та дефісація. Дані зміни здатні сформувати смислово багатоплановість слова, іноді створити комічний ефект, встановити смислові акценти в реченні та створити ефект експресивного спілкування як між героями твору, так і між героєм та читачем.

Капіталізація та дефісація, як прояв графону, є навмисним проявом графічної деформації лексем. Прикладом повномірного використання капіталізації є слова одного з героїв роману: «*I spose Mr. Frederic looked black, for I was ONLY listening, and he said, in a voice hagitated by emotion...*» [80, с. 24]. Автор навмисно виділяє слово *only*, щоб звернути увагу читачів, що слова героя – це лише здогадка, адже він лише чує голос іншого, котрий сповнений жвавими емоціями, але не убачивши його.

У. Теккерей звертається до капіталізації у наступному уривку роману: «*What, he?, cries Miss Betsy, – he in LOVE with Mary...*» [80, с. 35]. Письменник навмисно виокремлює слово *LOVE* (КОХАННЯ), додаючи навмисного пафосу, бо героїня, кажучи ці слова, сама не вірить в кохання між Мері та її нареченим.

Автор навіть описує її емоційний стан через дієслово *cry*. Отож, місс Бетсі не просто голосно вигукує, зображуючи своє здивування з приводу любові молодих людей, а кричить.

Нервовий стан через особисті переживання або переживання, пов'язані із роботою, також можуть бути змальовані автором. «*He had been a sub-deputy assistant vice-commissary, or some such think; and, as I heerd afterwards, had been obliged to leave on account of his NERVOUSNESS...*» [80, с. 74]. Робота героя завдає йому багато нервових переживань. Письменник зобразив це читачам, використовуючи капіталізацію. Також можна проаналізувати інший графон в цьому фрагменті.

Проаналізуємо наступне речення: «*Master said nothing, but he GRIND my eye, how he did grin...*» [80, с. 112]. Вільям Теккерей зводить до капіталізації дієслово *grind*, що позначає молотити. Тобто письменник таким чином репрезентує читачам пильний погляд героя, його напруження у той

момент. Містер Йеллоуплаш не просто зазирнув в очі іншому, а неначе перемолов його поглядом.

Слід зазначити, що поява графона в художньому тексті здатна додавати написаному експресивності за рахунок різних нюансів, які з'являються завдяки авторській модифікації написаного. Так, наприклад, в реченні «*House to ROB, you mean, says I to myself; «and when you get through robbing it you'll come back here and wonder what has become of me and Jim...»*» капіталізація імені *rob* посилює експресію, з якою автор перепитує сам себе [55, р. 74].

Інший приклад капіталізації для вираження емоційного стану можна прослідкувати у В. Теккерея у наступному реченні: «*but WHERE DOES ALL HIS MONEY COME FROM?»* [80, с. 13]. Капіталізація цілого речення у цьому випадку виражає здивування, яке охоплює головного героя та передає таку експресію читачеві.

Схожий приклад знаходимо далі за текстом: «*Yes, my dear,» said my missis, «but how could you see papa TWICE?»* [80, с. 23]. Виділення слова *twice* за допомогою великих літер привертає до нього увагу читача, змушує замислитися над значенням та, з іншого боку, передає розмовний тон здивування, чого намагається досягти В. Теккерей, моделюючи комунікативну ситуацію у власному творі.

Зазвичай, графічні засоби спрямовані на передачу емоційного забарвлення, тобто почуттів, які автор повідомляє читачеві, чи емпізи, як навмисного збільшення зусиль мовця, з метою особливого підкреслення певної частини висловлення чи надання підказки для виявлення наявного підтексту про що ми говорили у попередній главі нашого дослідження.

Але іноді графічні засоби здатні передати і фізичні особливості стану героїв, такі як проблеми зі здоров'ям, певні дефекти, особливості артикуляції, тощо, які разом з описовим портретом стають частиною образу того чи іншого персонажа, а автор таким чином передає ці особливості читачеві. Розглянемо на прикладі: «*I never see any genmln more sick than he was; HE'D BEEN SMOAKIN SEA-GARS along with Blewit. I said nothink, in course, tho I'd*

often heard him xpress his horrow of backo, and knew very well he would as soon swallow pizon as smoke...» [80, с. 100]. Вільям Теккерей виділяє капіталізацією наступні слова у даному випадку: *HE'D BEEN SMOAKIN SEAGARS*. Хворобливий стан героя твору спричинений надмірним вживанням сигарет. Автор привертає читацьку увагу одночасною графічною капіталізацією та дефісацією *SEA-GARS*, як винуватців фізичної слабкості. Орфографічно неправильне написання слова отрута *pizon* – *poison* є стилістично забарвленим явищем для привертання уваги читачів.

Продовжуючи розмову між персонажами твору, ми читаємо: *«You may marry this person if your pa thinks proper, and he may insult me brave me trample on my feelinx in my own house and there's no-o-o-obody by to defend me.»* [80, с. 118].

No-o-o-obody, так митець свідомо протягує слово героїня, акцентуючи увагу читачів на її переживання, страх, що ніхто в домі не здатен її захистити. Цей приклад є зображенням дефісації.

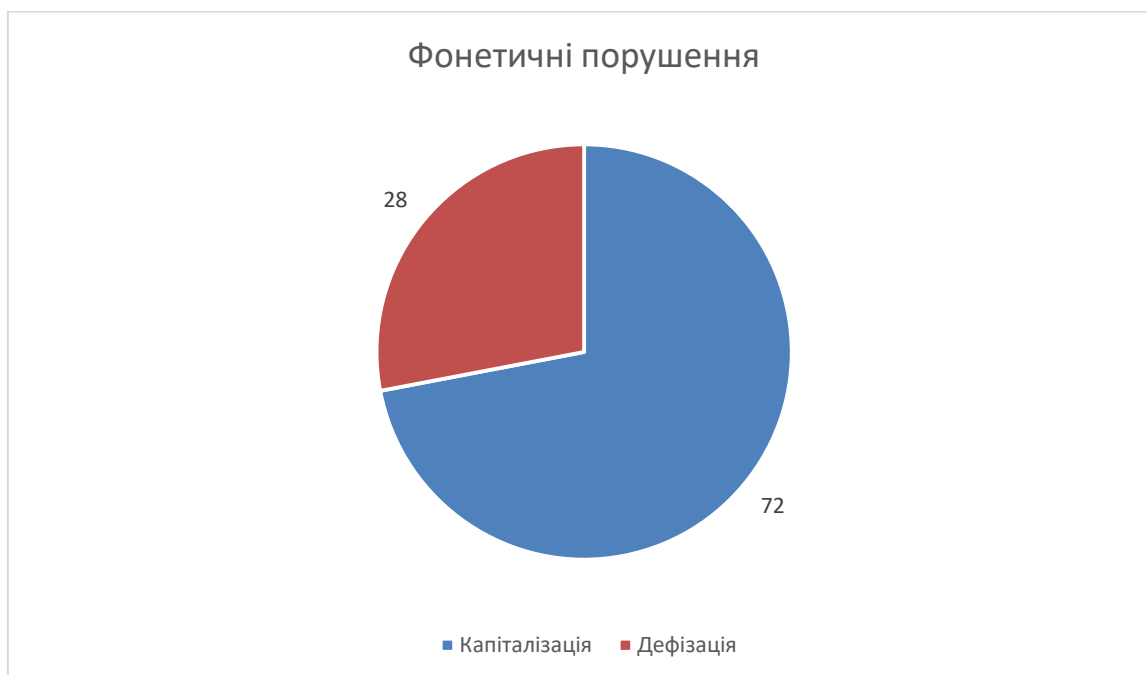
Дефікація слугує і засобом передачі нервовості головних персонажів, їхнього остраху: *«How the d—,» sayd he all the way, “how the d-dd—the deddy—deddy—devil—could he have seen me twice?»* [80, с. 194].

У даному прикладі уваги заслуговують два елементи використання дефісації – дефісація з обриванням «*d—*» та дефісація, що симулює заїкання: «*d-dd*». Скомбіновані в одному реченні, вони допомагають автору передати страх та нервовість головного героя твору В. Теккерей, що має вплив на читача, занурюючи його в атмосферу переживання.

Всі графічні відхилення від нормативного написання, які використовуються автором з метою створення мовної характеристики образу, розглядаються, як своєрідний образотворчий засіб. Рекурентні графони здатні надати індивідуальних рис у мовленні персонажів, тобто описати та відтворити фізіологічні особливості: ротацізм (гаркавість), шепелявість, заїкання та інші. Розглянемо приклади шепелявості: «*thome*» замість «*some*»; заїкання: «*rrun-uun-ing*», «*c-c-c-case*».

Отже, у творі У. Теккерея «Записки Жовтоплюща» нами простежено два явища фонетичного порушення – капіталізація та дефізація. Частотність їх вживання представлена у діаграмі нижче (див. мал. 3):

Малюнок 3:
Частотність застосування фонетичних порушень у творах У. Теккерея

Фонетична редуплікація, графічне порушення звукового оформлення, яка переважно передається письменником з метою достовірної передачі неформального стилю спілкування та супроводжується високим темпом мовлення та мінімальним контролем з боку мовця за його формою з метою економії вимовних зусиль, що регулюється ситуацією спілкування, у художньому творі набуває особливого смислового значення.

Отже, фонографічні репрезентації мовлення персонажів художньої творів американської та англійської літератури можна розглядати під кутом мовної гри автора з читачами. Попри те, що ці мовні явища однаковою мірою є результатом реалізації лінгвокреативної діяльності мовця, адже мовна гра є порушенням норм на різних її рівнях з метою самовияву та емоційного впливу на адресата [22 , с. 138].

Як видно з візуалізації на Малюнку 3, У. Теккерей частіше за все дається до капіталізації як засобу передачі емоційної складової мови героїв власних творів, що пояснюється, в першу чергу, тим, що такі графічні порушення повністю відповідають задуму автора – передати внутрішні переживання головних героїв, їх думки та акцентувати увагу читача на певних моментах тексту. Для цієї мети капіталізація та дефісація виступають вкрай зручними засобами графічного порушення, що і спостерігається у творі автора.

2.4. Порівняльна характеристика вживання графонів у творах М. Твена та В. Теккерей

Аналізуючи проведені дослідження із вживання графонів у творах М. Твена та У. Теккерей, можна помітити істотні відмінності щодо використання графонів двома письменниками. Шляхом компаративного аналізу можна встановити ключові моменти використання графічних аномалій у текстах творів двох письменників.

По перше, слід зазначити різницю двох аналізованих творів письменників: роман «Пригоди Гекльбері Фінна» є пригодницьким за своєю характеристикою та складає частину циклу романів. Роман належить до так званих Великих американських романів. Він одним з перших в американській літературі написаний повністю на розмовній англійській мові з використанням різних діалектів і наповнений місцевим колоритом, включаючи «неканонічне» написання багатьох слів.

«Записки Жовтоплюща» входять до «Записок сноба» та являють собою за жанром реалістичну повість. Власне твір будується на соціальних замальовках – «The Paris Sketchbook» та «The Irish Sketch-book». Дописавши третю книгу, «Notes of a Journey from Cornhill to Grand Cairo», автор вирішив об'єднати їх у єдину повість – «Записки Жовтоплюща». Мета цієї книги – передати соціальні реалії англійського суспільства, викриваючи його вади та зображуючи його без прикрас.

Отже, за характеристикою твір М. Твена та У. Теккерея мають деяку схожість: незважаючи на різність жанрових форм та матеріалів, на які спираються автори, твори написано у стилі реалізму, а метою є зображення тогочасного суспільства таким, яким воно є.

Проте, використання стилістичних засобів, зокрема – графонів, у письменників істотно відрізняється. Так, графони у романі М. Твена мають більшу різноманітність використання: вони вживаються для передачі як соціального стану, емоційних або фізичних особливостей, так і для вираження територіальних особливостей.

Аналізований твір В. Теккерея дозволив виокремити графони, які у більшій кількості випадків вживаються лише передачі емоційного та соціального стану головних героїв роману. Із використаних графонів В. Теккереєм ми не можемо дізнатися інформацію про територіальні особливості мови або наявність певних фізичних дефектів чи віку головного героя.

За класифікацією графонів найчастотнішим фонографічним порушенням аналізованих творів М. Твена є редукція звуків на початку та в кінці слова, а творі У. Теккерея – капіталізація (див. Малюнок 2 і Малюнок 3).

Графони у тексті творів М. Твена є постійним явищем: вони супроводжують мову головних героїв та завжди репрезентовані у мовленні цих персонажів. У творі У. Теккерея графони з'являються та зникають в залежності від ситуації – цим обумовлюється емоційний аспект використання графону: емоції не можуть бути постійними, вони здатні змінюватися, а людина (або персонаж твору, що є образом людини) – збуджуватися чи заспокоюватися. Це обумовлює наявність чи відсутність фонографічних порушень у мовленні персонажів твору В. Теккерея.

Звертає на себе увагу і манера побудови мовлення творів: у М. Твена комунікація реалізується через чисельні діалоги, які показують різницю між головними та другорядними героями, зокрема – у вживанні тих чи інших

графонів. Через діалоги ми можемо стежити за особливостями вживання графонів та характеризувати головних героїв за цим критерієм.

В творі В. Теккеря переважає монологічне мовлення – автор зображує багато діалогів головних героїв в їх голові, надаючи перевагу опису думок. Але при цьому у думках фігурують графони, і частіше за все це зроблено саме з метою вираження емоцій, підсилення логічного наголосу. Діалоги також притаманні твору В. Теккеря: у них частіше зустрічається дефісування як вид графону: тобто, у такий спосіб автор передає нервові напруження, яке призводить до втрати рівномірної вимови головними героями власних реплік.

Аналізуючи типи графонів, які використовують обидва письменники, можна зауважити, що дослідження 205 випадків графічних порушень у творі М. Твена показали, що найбільш частотним є редуція звуків на початку та в кінці слова – 34% від загальної кількості порушень. З метою передачі соціального стану героїв, а саме – низької освіченості, автор навмисно фіксує порушення вимови у вигляді додавання префіксу а- – кількість таких графічних порушень становить 21%. Третьою категорією графічних порушень за частотністю є заміна голосного іншим звуком, що може передавати як вікові особливості героїв, так і їх соціальний статус. Загальна кількість таких графічних порушень складає 17% з усіх випадків.

У творі У. Теккеря було проаналізовано 100 випадків графічних порушень. Зазначимо, що У. Теккерей вдається лише до дефісації та капіталізації, що дозволяють йому передавати емоційний стан головних героїв і зрідка – їх соціальний статус.

Найчастотнішою у ході дослідження була виявлена група капіталізації: кількість випадків склала 72%, що говорить про часте використання У. Теккереем саме цього стилістичного засобу. Дефісація ж зустрічається у 18% виявлених графічних порушень у творі.

Отже, провівши паралелі поміж творами М. Твена та У. Теккеря ми дійшли до висновків, що головні відмінності у використанні графону як фонографічного засобу спостерігаються у:

- кількості: твір М. Твена є більшим за обсягом та графони у ньому зустрічаються частіше;
- типі графонів: у М. Твена найчастіше зустрічається редукція звуків на початку та в кінці слова, а творі У. Теккеря – капіталізація;
- меті використання графону: у романі М. Твена мають більшу різноманітність використання: вони вживаються для передачі як соціального стану, емоційних або фізичних особливостей, так і для вираження територіальних особливостей. Аналізований твір У. Теккеря дозволив виокремити графони, які у більшій кількості випадків вживаються лише передачі емоційного та соціального стану головних героїв роману;
- сталості вживання: графони у романі М. Твена є стабільним явищем, яке постійно супроводжує мову головних героїв. В творі У. Теккеря графон не є стабільним: його присутність зростає в залежності від зростання емоційної напруги сюжету та спадає, коли емоції замінюються розповіддю.

Незважаючи на наявність таких суттєвих відмінностей зазначимо, що графони використовуються в обох творах письменників і виконують свої функції.

Стилістичний аналіз романів М. Твена та У. Теккеря дозволяє стверджувати, що графони наявні у творчості обох письменників у різній кількості.

У творі М. Твена кількість графонів є значно вищою, ніж у романі У. Теккеря. Це обумовлено тим, що Марк Твен зображував американське суспільство в деталях: їх соціальний статус, вік, особливості освіти, що позначалося на вимові. Одним з провідних завдань Марка Твена було

зображення промови суспільства того часу, у чому письменникові допомогли графони, які без зайвих уточнень передають усю необхідну інформацію, змушуючи читача відчувати та зрозуміти те, що бачив навколо себе М. Твен.

В. Теккерей, у свою чергу, фокусував аналізований твір як засіб зображення способу мислення та ментальності англійців свого часу. Сторінки його роману описують що відчувають, переживають та про що думають тогочасні англійці, що відобразилося на доборі стилістичних засобів, графону – зокрема.

Автор не використовує графон у такому широкому різноманітті, як Марк Твен, залишаючи у своєму романі капіталізацію та дефісацію, які є найбільш зручними для мети зображення психічних процесів героїв, таких як напруження, нервування тощо.

Такі відмінності, з одного боку, визначають авторський стиль двох письменників, а, з іншого, дозволяють говорити про графон як про багатофункціональний стилістичний засіб англійської мови.

Висновки до Розділу 2

Отже, проаналізувавши різні фонографічні порушення, які зустрічаються у творах англійської та американської художньої літератури, ми дійшли висновку, що саме на текстовому рівні дані мовні аномалії вступають у контакт одна з одною. Наступний рівень, котрий має позатекстовий характер – це рівень між автором твору і читачем. Саме на цьому позатекстовому рівні аномалії можуть передавати семантичне, соціокультурне або прагматичне значення безпосередньо від письменника читачеві про персонажа, інформувати про його соціальний статус, рівень освіти, спосіб життя, внутрішній світ героїв літературних оповідань. Мовні особливості, отримуючи додаткові конотації, сприймаються в одному випадку, як індикатор емоційно-почуттєвого світу персонажа, а у іншому, – як низький моральний показник культури.

Аналіз твору М. Твена дозволив говорити про використання графону з метою реалізації 4 аспектів: передачі емоційності; зображення соціального стану; передачі особливостей територіального аспекту головних героїв та передачі фізичних особливостей головних героїв.

У творі В. Теккерея графон використовується з метою передачі емоційності та соціального стану головного героя, зокрема – неосвіченості. Детальний аналіз стилів двох письменників, реалізованих у їхніх творах, дозволяє говорити про притаманні їм особливості використання графону: у М. Твена графон став інструментом відбиття феноменів тогочасного американського суспільства, а в творах У. Теккерея графон виконує функцію психологізму, впливаючи на читача емоційно.

Виходячи з компаративного аналізу стилів двох письменників, найчастотнішим фонографічним порушенням аналізованих творів М. Твена є редукція звуків на початку та в кінці слова, а твору В. Теккерея – капіталізація.

РОЗДІЛ 3: ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З УЧНЯМИ 11 КЛАСУ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ СТИЛІСТИЧНОГО ЗАСОБУ ГРАФОН НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1. Підходи щодо організації інтегрованого навчання англійської мови учнями 11 класу

Інтегрований підхід до навчання іноземної мови є умовою формування і розвитку різнобічної особистості. Термін «інтеграція» ми розуміємо як поняття стану пов'язаності (злиття) окремих диференційованих частин в єдине ціле, а також сам педагогічний процес, що веде до цього стану. Тлумачний словник іншомовних слів дає таке визначення: інтеграція – це об'єднання частин, елементів, це сторона процесу розвитку, пов'язана з об'єднанням в єдине ціле [20, с. 352].

Ідея інтеграції в навчанні бере свій початок в працях великого дидакта Я.О. Коменського, який стверджував: «Все, що пов'язано між собою, має бути пов'язано постійно і розподілено пропорційно між розумом, пам'яттю і мовою. Таким чином, все, чого навчають людину, повинно бути не розрізненим і частковим, але єдиним і цілісним» [30, с. 211]. Інтеграція стає одним з найважливіших і найперспективніших методологічних напрямків становлення нової освіти.

Інтеграція в навчанні – це підпорядкування єдиній меті виховання і навчання однотипних частин і елементів змісту, методів і форм в рамках освітньої системи на певному щаблі навчання [37, с. 384].

У науково-педагогічній літературі інтегровані курси розглядаються як дидактичний інструмент керованої інтеграції придбаних учнями знань в процесі формування міжпредметних умінь [45, с. 144].

Структура інтеграції включає в себе:

- а) об'єкти;
- б) склад зв'язку (назва предметів, між якими встановлюється зв'язок);
- в) спрямованість зв'язку (лінія зв'язку від одного предмета до іншого).

Сам процес інтеграції розглядається як взаємовплив, взаємопроникнення і взаємозв'язок змісту різних навчальних дисциплін з метою спрямованого формування всебічної, комплексної, діалектично взаємозалежної системи наукових уявлень про ті чи інші явища, сторони, властивості матеріального світу або суспільного життя.

Інтегроване навчання сприяє реалізації дидактичного принципу системності навчання. При інтегрованому навчанні формування нових знань, умінь і навичок здійснюється з опорою на наявний досвід в іншій діяльності, розширюються зміст, засоби і способи навчання, варіюються ситуації, з'являються можливості індивідуалізації. Включення різноманітних видів діяльності, інтегрованих занять, уроків в навчальний процес сприяє його ефективності, оскільки кожен з них по своєму активізує учня, спонукає його до самостійності, сприяє розвитку нахилів в певній предметній області, в тому числі, при оволодінні іноземною мовою, поглиблює і розширює інтерес до знань і навчання в цілому.

Використання інтегрованих курсів при вивченні іноземної мови веде до підвищення мотивації до вивчення загальноосвітніх предметів і самої іноземної мови. Що стосується самої іноземної мови, то в матеріалі різноманітних інтегрованих курсів можна створити базу для формування вимовних і інтонаційних навичок, лексичних та граматичних знань [49, с. 144].

Введення інтегрованих курсів в практику навчання іноземних мов сприяє виникненню комунікативно-пізнавальних мотивів, що живлять інтерес до оволодіння іноземною мовою. Провідним тут має бути навчання іноземній мові як засобу спілкування, всі його аспекти слід підпорядкувати комунікативним цілям [25 с. 191]. Існує певний взаємозв'язок між комунікативними вміннями та інтеграцією. Інтеграція є одночасно основою формування комунікативних умінь і результатом здійснення комунікативних умінь, і результатом здійснення комунікативної діяльності.

Інтеграція навчання – це процес і результат нерозривно пов'язаного єдиного цілого в процесі навчання іноземної мови. Правильне ж встановлення міжпредметних зв'язків, вмiле їх використання необхідні для формування гнучкості розуму учнів, для активації процесу навчання і посилення практичної спрямованості. Інтеграція навчання дає можливість зв'язати в єдину систему всі знання і вміння, отримані на різних уроках, а також добути нові знання в ході здійснення цих зв'язків. Інтегрований підхід дозволяє навчати в реальному світі комунікативних функцій в рамках мовного акту, вказуючи на те, що мова використовується в щоденних ситуаціях для вираження похвали, вибачення, запиту інформації. Фрагментарне знання не сприяє розумінню носіїв мови. Інтегровані програми, побудовані на широкій літературній, музичній, мистецтвознавчій інформації дають багатовимірне розуміння дійсності і ролі мови як елемента культури [68, с. 100].

На відміну від традиційних програм, інтегровані мовні програми формують полісистемне знання про мову. У таких програмах оволодіння моносистемними знанням іноземної мови є не метою, а засобом в усвідомленні взаємозв'язків і зовнішніх взаємодій з іншими моносистемами.

Як відомо, традиційно в програмі зафіксовані цілі, зміст навчання, послідовність оволодіння і вимоги до рівня володіння мовними вміннями. Відповідно до цілепокладаючої функцією програма інтегрованого курсу вивчення іноземної мови повинна, перш за все, розкрити цілі, які визначаються сучасним замовленням суспільства. У плані поглибленого вивчення інтегрованого курсу вивчення іноземної мови передбачається [63, с. 128]:

- 1) посилити мотивацію до вивчення іноземної мови за рахунок насичення курсу цікавою інформацією і включення учнів в практичні справи з використанням іноземної мови;

- 2) зробити іншомовні знання, вміння і навички практично більш прицільними, орієнтованими на конкретні області застосування;

3) забезпечити міцність цих знань, навичок і умінь на основі збільшення обсягу мовної практики, як в плані рецепції (читання, аудіювання), так і продукції (говоріння, письмо);

4) сприяти більшій гнучкості ЗУН за рахунок вдосконалення механізмів комбінування (в тому числі лексичної і граматичної сполучуваності мовного матеріалу, його семантичного варіювання, перифраза);

5) значно розширити обсяг рецептивного або потенційного словника, а також граматичних явищ, які учні могли б самостійно зрозуміти при читанні і в певній мірі при аудіюванні;

6) розширити активний словник-мінімум і вчити цілеспрямовано його використовувати для вирішення комунікативних завдань, а саме: повідомляти і запитувати інформацію, висловлювати прохання, пораду, думку, оцінку і т.п. в ситуаціях спілкування найбільш типових для здійснення конкретних справ у сфері знання і практичній діяльності;

7) удосконалювати навички та вміння самостійної роботи над іноземною мовою.

8) створити у школяра цілісне уявлення про реальний світ.

Результат такої інтеграції – дитина отримує ті знання про світ, які відображають зв'язність окремих частин світу, як системи.

Цілі такого курсу визначають його зміст, який з метою кращого управління навчально-виховним процесом може бути пов'язане в програмі з підлеглими рішенням комунікативними завданнями, новим мовним матеріалом, очікуваними мовними продуктами і кінцевим планованим результатом навчання. Інтеграція – це знаходження спільної платформи зближення предметних знань: на стику вже наявних традиційних предметних знань діти отримують все нові і нові уявлення про світ, систематично поповнюючи і розширюючи їх (рухаючись розуміння спіраллю).

Інтегроване навчання може відбуватися на різних рівнях. Виділяють три рівня інтеграції на уроці [58, с. 225].

На першому рівні основним джерелом інтеграції є прямі міжпредметні зв'язки. Виділення цього рівня в комплексній програмі інтегрованого навчання іноземної мови пов'язане із завданнями координації викладання відповідного матеріалу. Особливо важливо позначати пропонований матеріал в єдиній програмі для забезпечення скоординованого вибору лексики і тематики занять з іноземної мови.

Другий рівень передбачає здійснення інтеграції базової освіти (так званий «базовий елемент») і додаткових занять з предметів («шкільний елемент»). Крім розширення матеріалу, другий рівень передбачає і більш високу якість міжпредметних зв'язків, епізодичне включення матеріалу інших предметів. Можливий безпосередній дидактичний синтез – проведення на базі нового матеріалу спільних тематичних занять по двом або декільком дисциплінам на іноземній мові. Саме вихід на другий рівень може дозволити логічно і ефективно вирішити завдання щодо посилення соціокультурної орієнтації іншомовної освіти в цілому, розширення фонових знань з іноземної мови, модернізації лексичної бази та посилення мотиваційного аспекту навчання іноземних мов.

Виділення третього рівня пов'язано з певною тематичною обмеженістю предметних курсів. Сама логіка побудови діючих програм дисциплін чітко окреслює не тільки проблематику тем, які викладаються в їх рамках іноземною мовою, а й можливі напрями поглиблення її вивчення. Таким чином, третій рівень передбачає вищий рівень інтегрованого навчання, пов'язаний з переходом від координації до глибокого синтезу знань з іноземної мови в зв'язку з викладанням курсу, від конструювання міжпредметних дидактичних систем до формування нової навчальної дисципліни, що носить інтегрований характер. Предметом аналізу виступають багатопланові об'єкти, інформація про сутність яких міститься в різних дисциплінах, зберігається самостійність кожного предмета зі своїми цілями, завданнями, програмою [51, с. 277].

Проаналізуємо деякі плани-конспекти інтегрованих уроків англійської мови у старшій школі з практики організації уроків в українській школі.

Так, урок англійської мови учителів НВК "гімназія-школа" № 1, м. Маріуполя: Овелян І.В - учителя англійської мови, спеціаліста вищої категорії, Корабльової І.П. - учителя зарубіжної літератури, спеціаліста І категорії побудовано за п'єсою Б. Шоу «Пігмаліон» [46].

Головною метою уроку є навчити учнів аналізувати текст п'єси та мову твору на прикладі твору Б. Шоу. Урок побудовано із знайомства з письменником та його творчістю на англійській мові, перегляду відео-сюжетів про саму п'єсу та її складові. Граматичним матеріалом уроку є вправи з використання заперечувальних речень в англійській мові, а також використання *any, no, nobody, anybody* тощо.

Фінальною та найбільш ємною частиною уроку є драматизація тексту учнями, тобто фактична гра фрагменту п'єси на уроці. Текст розбито за репліками, а учням слід сфокусуватися на вимові та передачі емоцій.

Іншим уроком є Шевченко М.М. для 10 класу, який за типом є позакласним заходом з англійської мови⁴.

У рамках його проведення учням пропонують ознайомитися з творчістю Тараса Шевченко на англійській мові. Метою такого заходу є, зокрема, демонстрація всесвітнього визнання творчості Т.Г. Шевченко; вивчення лірики іноземною мовою та розвиток почуття патріотизму.

Урок побудований з трьох частин. У першій частині йде вступне слово вчителя, актуалізація опорного матеріалу, ознайомлення з темою уроку та мотивація на навчальну діяльність.

Другим етапом уроку є декламування або читання видатних творів Т.Г. Шевченко учнями. При цьому, мостиками до наступних творів є колективне обговорення.

Заключним етапом уроку є оцінювання, пояснення домашнього завдання та рефлексія.

Іншим інтегрованим уроком англійської мови та літератури виступає план-конспект вчителів НВК "гімназія-школа" № 1 м. Маріуполя: Овелян І.В – учителя англійської мови, спеціаліста вищої категорії; Корабльової І.П. - учителя зарубіжної літератури, спеціаліста I категорії з теми творчості О. Уайльда.

На основі аналізу його роману «Портрет Доріана Грея» зазначені вчителі намагаються довести різноманіття жанрової та стильової складових творчості О. Уайльда, що зазначено у цілях уроку [46].

В рамках ходу основної частини уроку учні повинні визначити тему твору, надати цитатне аргументування запропонованій темі на англійській мові, пересказати сюжет, проаналізувати головних персонажів, якби вони вели аккаунт у Фейсбук та прокоментувати фрагменти тексту, підібрані вчителем.

Такий формат проведення уроку, на нашу думку, більше схожий на урок світової літератури англійською мовою.

Ще одним інтегрованим уроком англійської мови та світової літератури у практиці навчання англійської мови є розробка Яценко Ю. В. за темою «Творчість О. Генрі» [47].

Так, вчитель пропонує спочатку актуалізувати опорні знання учнів про біографію письменника, після чого – мотивувати їх на навчальну діяльність, відмічаючи паралелі між тогочасним англійським суспільством і сьогоденням України.

Після двох граматичних вправ на Future Perfect Continuous вчитель пропонує відшукати приклади вживання даного граматичного часу у тексті роману «Дари волхвів» за авторством О. Генрі та прокоментувати їх з граматичної та літературної точки зору.

Після цього учням пропонується заповнити таблицю про головних героїв твору. Завершенням уроку є формулювання теми та основної ідеї роману, пояснення домашнього завдання, оцінювання та отримання зворотньої оцінки учнями.

Із аналізу зазначених чотирьох уроків стає зрозумілим, що інтеграційні уроки англійської мови та світової літератури частіше за все будуються не лише на основі аналізу певного твору, а й містять у собі граматичний матеріал, який розвивають учні.

Крім того, усі чотири проаналізованих уроки реалізуються через інформаційно-комунікаційні технології, а два з них – через науково-практичний пошук учнів.

3.2. Система вправ і завдань щодо розвитку читацької компетентності учнями 11 класу

Читання є рецептивним видом мовленнєвої діяльності, основу якого складають сприйняття, переробка та осмислення письмового тексту. Це один з найважливіших виховних та освітніх процесів, в ході якого за допомогою вилучення інформації з тексту вирішуються різні комунікативні завдання, відбувається передача і освоєння накопиченого людством досвіду в самих різних областях: соціальній, культурній, побутовій та ін.

Читання є ефективним засобом навчання. Його роль в процесі оволодіння мовним матеріалом незаперечна, так як під час читання відбувається запам'ятовування мовних одиниць [42, с. 47].

Запам'ятовування може бути як мимовільним, так і довільним. Перше здійснюється в процесі швидкого ознайомлювального читання, коли увага читача сконцентрована лише на змісті тексту, однак разом з ним відбувається мимовільне засвоєння мовних форм. Довільне запам'ятовування реалізується в ході свідомої спрямованості уваги читача не тільки на зміст, а й на мовні засоби, використані в тексті.

Читання тісно пов'язане з іншими видами мовленнєвої діяльності. Без письмової мови в процесі читання не було б ніякої потреби, в той час як без уміння читати письмо було б вкрай марним. Неможливо розпочати навчання читання, якщо у дитини відсутній мовний досвід в говорінні. Звідси випливає, що читання – це процес розпізнання в друкованому тексті вже

відомого в формі усного мовлення мовного матеріалу. У свою чергу, саме читання має позитивний вплив на розвиток правильного усного мовлення, оскільки багаторазові повторення мовних одиниць у різних контекстах сприяють уточненню їх семантичних меж і норми вживання. Слухове сприйняття сприяє засвоєнню інтонаційної сторони мови, що, безумовно, позитивно впливає на техніку читання.

Слід зазначити, що вміння читати формується тільки один раз. Здійснивши один раз синтез букв і складів ($m + a = ma + ma = \text{мама}$) і розпізнавши значення отриманого слова, дитина усвідомлює, як читати, і назавжди долає бар'єр читання. Все, що відбувається потім, являє собою вдосконалення цього вихідного вміння за рахунок включення в нього приватних умінь, пов'язаних як зі сприйняттям графічного боку текстів, так і з їх розумінням.

Мовними механізмами читання, так само як і в усному мовленні, є мовний слух, прогнозування і пам'ять. Мовний слух відіграє важливу роль при звуколітерному аналізі друкованого тексту, що передбачає вміння зіставляти вимовлені звуки з буквами, визначати їх порядок і кількість в слові з подальшим їх запам'ятовуванням. Прогнозування, або «уявний обгін», включає в себе співвідношення між відомими і невідомими словами та багато в чому залежить від ступеня знайомства з темою тексту, що читається.

У сучасній методиці виділяють дві основні форми читання: про себе (внутрішнє читання) і вголос (зовнішнє читання). Прийнято визначати внутрішнє читання як основну форму читання, а зовнішнє – як вторинну [28, с. 155]. Метою першого є отримання інформації, що відбувається наодинці з собою, що свідчить про те, що читання про себе характеризується монологічністю. Мета другого полягає в передачі інформації іншим особам, що говорить про діалогічний характер даної форми читання. Незважаючи на функціональні відмінності обох форм, вони тісно взаємопов'язані і доповнюють одна одну. Як зовнішнє, так і внутрішнє читання здійснюються одними і тими ж механізмами мовленнєвої діяльності: імовірнісним

прогнозуванням, оперативною та довготривалою пам'яттю, осмисленням. Внутрішнє мовлення при читанні про себе багато в чому залежить від того, як звучить сформована мова при читанні вголос. У свою чергу, мова при читанні вголос є показником особливостей внутрішнього мовлення.

Оскільки роль інформації в житті суспільства в останні десятиліття значно зросла, помітно збільшилася і її кількість, необхідна для сприйняття і вивчення. Виходячи з цього виникає потреба в розробці гнучких підходів до вилучення інформації з різним ступенем глибини і повноти, що залежать від комунікативних завдань, що стоять перед тим, хто читає. С.К. Фоломкіна виділяє наступні види читання [67, с. 220]:

- вибіркоче – це швидке читання, завданням якого є отримання загального уявлення про зміст тексту. Воно передує ознайомчому і вивчаючому читання;
- ознайомлювальне – читання «для себе». Характеризується відсутністю установок на отримання будь-якої конкретної інформації, спрямоване на виявлення основного змісту читаного, вміння виділяти головну і другорядну думку;
- вивчаюче – вдумливе і неспішне читання, в основі якого лежить повне розуміння інформації тексту і її подальший аналіз. Відмінною особливістю вивчаючого читання є велика кількість регресій – повторень перечитування окремих частин або всього тексту в цілому;
- пошукове – вид читання, спрямований на швидке знаходження в тексті певної інформації з подальшим її вивченням.

Виділяють також і інші види читання в залежності від форм організації процесу читання і комплексу розумових операцій, необхідних для здійснення даної мовної діяльності. Наприклад: синтетичне і аналітичне читання, безперекладне і перекладне, навчальне (за завданням вчителя) і реальне або самостійне (за власною ініціативою учня), фронтальне (всі читають одну і ту ж книгу) і індивідуальне [51, с. 180].

Володіння різними видами читання – важливий компонент культури читання як на рідному, так і на іноземній мові. Однак велике значення для успішного засвоєння і подальшого використання учнями даних видів читання мають самі тексти, які використовуються в процесі навчання. До них висувають такі вимоги:

- виховна цінність. Читання запропонованих текстів має розвивати в учнів морально-етнічні норми;
- пізнавальна цінність, правильність співвідношення нового і відомого. Тексти повинні включати в себе різноманітні відомості і факти про країни, народи, різні культури і сфери життя людини, даючи можливість дізнатися щось нове або ж конкретизувати і розширити вже відому інформацію;
- зміст текстів має бути адекватний віковим та індивідуальним особливостям учнів. Він повинен відповідати рівню інтелектуального розвитку і відповідати інтересам учнів. Нудний і складний для сприйняття текст нездатний привнести які-небудь позитивні результати в процес навчання не буде сприйматися учнями.

Процес розуміння – це складна розумова діяльність, що вимагає як роботи пам'яті, так і різноманітних розумових операцій: узагальнення, аналізу, синтезу, абстрагування тощо. В ході смислової переробки інформації, отриманої з тексту, учень не просто встановлює факти, а виділяє серед них суттєві фрагменти, узагальнює, співвідносить, оцінює, інтерпретує їх і на підставі отриманих результатів приходять до будь-яких висновків.

Виділяють два рівня розуміння – рівень значення і рівень сенсу. Перший рівень спрямований на отримання інформації, встановлення значення мовних одиниць та їх взаємозв'язку. Другий рівень пов'язаний з подальшою переробкою отриманої інформації для розуміння сенсу тексту як цілісного мовного твору [13, с. 373].

За даними лінгвостатистики, повнота розуміння іншомовного тексту досягається тільки в тому випадку, якщо читаючий розуміє 70-80% слів з прочитаного тексту [31, с. 492]. Це свідчить про те, що учень повинен освоїти приблизно 2 000 лексичних одиниць. Лексику прийнято розділяти на два класи – пасивний словник і потенційний. До першого класу належить пізнавана при прочитанні лексика (приблизно 1 500 одиниць), оскільки вона вже мала місце бути в мовному досвіді учня і її візуально-слуховий образ зберігається в його довготривалій пам'яті. До другого класу відносяться слова, які відсутні в мовному досвіді учня, проте їх значення усвідомлюються їм без використання будь-яких довідників. В даному випадку визначення значень лексичних одиниць може відбуватися різними способами: здогад по контексту, схожість кореня слова зі словом рідної мови, впізнавання морфем (в складних і похідних словах) і ін.

Кінцевим результатом навчання читання, до якого має прагнути кожен учитель, який проводить урок англійської мови, є вироблення техніки зрілого читання, що характеризується швидкістю, що відповідає виду читання, що супроводжується повним розумінням читаного і що здійснюється з найменшою витратою сил учня.

Однак перш ніж приступити до навчання читання англійською мовою, дитина повинна оволодіти технікою читання рідною мовою. Перенесення вже сформованих на рідній мові умінь і навичок буде ще більш успішним аналогічних мовних і мовленнєвих навичок іноземною мовою (ІМ). Дуже частим явищем, з яким стикаються в практиці навчання читання, є інтерференція. Більшість помилок допускається учнями при прочитанні заголовних латинських букв 'H', 'P', 'C', 'E', 'Y' і малих 'g', 'e', 'p', 'y', 'b', 'd', 'm'. Наприклад, слово *'my'* читається як [tu:], *'cap'* як [sAr], *'boy'* як [bou], *'how'* як [pau]. Дане явище може спостерігатися як між абсолютно ідентичними при написанні літерами, так і між літерами, які мають невеликі відмінності. Пояснюється це тим, що зв'язок «буква – звук» на рідній мові настільки

сильний, що служить перешкодою для утворення нового буквено-звукового зв'язку. Для подолання цієї перешкоди потрібен час.

Існують різні підходи до того, як, коли і з чого слід починати процес навчання читання на ІМ. Методист К. І. Саломатов наводить як приклад такі підходи:

- Процес навчання слід починати з самих перших уроків іноземних мов, поступово навчаючи алфавітом і розмежовуючи назви букв і звуків, ними переданих.
- Уміння читати повинно формуватися одночасно з іншими мовними навичками і вміннями. Слід навчати гласним і приголосним, які найчастіше зустрічаються в досліджуваних мовних моделях.
- Починати навчання слід після тривалого усного вступного курсу, навчаючи спочатку приголосним буквах (тому що в англійській мові приголосні складають «кістяк» слова) з тих мовних моделей, які освоїв учень. Потім поступово переходити до читання голосних в різних типах складів.
- Починати навчання можна після невеликого усного вступного курсу, що полягає в закріпленні графічного слова в цілому, не виділяючи при цьому окремих букв.
- Починати навчання після освоєння базових мовних моделей в рамках декількох навчальних тем. Суть даного підходу полягає в тому, що читаючи інтернаціональні слова, учні одночасно вивчають букви і передані ними звуки, і встановлюють їх відмінності в рідній та іноземній мові [52, с. 200].

Проте найбільш поширеними в практиці навчання іншомовного читання є підходи «від звуку до букви» і «від букви до звуку». Перший підхід має на увазі поступовий перехід від звукової форми до графічної шляхом оволодіння транскрипцією як звуковий опорою для подальшого засвоєння алфавіту і правил читання. Другий підхід на перше місце ставить знайомство

учнів з алфавітом, а потім вже відбувається освоєння символів транскрипції і правил читання.

Все частіше в практиці навчання відбувається поєднання цих двох підходів, яке отримало назву інтегрованого підходу. Його суть полягає в переході від подібної до мовної картини світу. Він спирається на формування в учнів чотирьох видів знань, які йдуть «від серця», «від розуму», «від сприйняття» і «від дії» – *'heartknowledge'*, *'headknowledge'*, *'eye / earknowledge'*, *'tongue / handknowledge'*. Головне значення інтегрованого підходу в тому, що учні на емоційному рівні сприймають образний і мовний матеріал, який їм пред'являється, усвідомлюють, аналізують і запам'ятовують його, накопичуючи досвід зорового і слухового сприйняття.

Традиційно навчання читанню починається з його голосно-мовної форми – читання вголос. Читання вголос і читання про себе – два взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих один одного процеси. Однак коли мова йде про навчання іноземних мов, перевага віддається навчання читанню вголос, оскільки, по-перше, дана форма піддається безпосередньому спостереженню з боку, що полегшує контроль і управління процесом читання; по-друге, саме читання вголос виступає в якості засобу навчання читання про себе. Більш того, включення зовнішнього читання в навчання іноземних мов сприяє посиленню і зміцненню вимовної сторони мови, що, безсумнівно, матиме позитивний вплив на розвиток інших видів мовної діяльності.

Таким чином, читання вголос має супроводжувати весь процес навчання на всіх його етапах, поступово переходячи від зовнішнього читання до внутрішнього. На початковому етапі навчання основною формою виступає зовнішнє читання (приблизно 90%). Що стосується внутрішнього читання, то воно практично відсутнє (всього лише 10%), його основи тільки починають закладатися. На середньому етапі обидві форми повинні бути представлені в однаковому обсязі. І нарешті, на старшому етапі роль

основної форми займає читання про себе (90%), а й читання вголос має місце бути, хоча воно займає меншу частотність застосування на уроці.

Розглянемо приклади вправ, які можуть бути використані на для розвитку читацької компетентності на старшому етапі навчання.

1. Робота з заголовком. Учням пропонують по заголовку постаратися визначити основну думку тексту. Для того щоб залучити всіх учнів до процесу навчання і викликати їх інтерес до виконання завдання, можна скористатися методом асоціограми. Наприклад, текст називається «*Environmental problems*». У центрі ставиться ключове слово «*environment*», від якого відходять інші слова або словосполучення, можливо навіть і цілі речення, які, на думку учнів, пов'язані з цим поняттям і викликають у них асоціації з навколишнім середовищем. Можливими варіантами можуть бути «*pollution*», «*the greenhouse effect*», «*the hole in the ozone layer*», «*acid rains*», «*Greenpeace organizations*», «*deforestation*» та інші. Дана вправа заслуговує на увагу, так як, по-перше, при її виконанні враховується думка кожного учня, по-друге, подібні асоціограми прекрасно тренують пам'ять, оскільки інформація, подана в такому вигляді (головне – в центрі, а другорядне – шнавколо головного) краще запам'ятовується і довше зберігається в пам'яті учнів, ніж якби вони просто прочитали текст.

2. Вправи на мовну здогадку. Наступною не менш ефективним вправою дотекстового етапу може бути ознайомлення учнів з новою лексикою і визначення тематики тексту за допомогою мовної здогадки. Припустимо, тема тексту пов'язана зі здоровим способом життя: «*Keeping fit*». Учням пропонуються наступні слова: «*fitnessclub*», «*stretching*», «*jogging*», «*swimming pool*», «*cycling*», «*overweight*» та інші. На основі мовної здогадки школярі повинні визначити основну думку тексту. Плюсом даної вправи, як і попередньої, є те, що під час її виконання активізуються логічне і творче мислення, процеси довготривалої і короткочасної пам'яті.

Іншим можливим варіантом використання мовної здогадки може бути формування припущень щодо тематики тексту на основі наявних ілюстрацій.

Наприклад, тема тексту «*Sports*». Можна запропонувати дітям зображення спортивного інвентарю, фотографії знаменитих спортсменів або спортивних змагань. В даному випадку принцип наочності не тільки активізує мовну діяльність учнів, а й також пробуджує інтерес учнів до навчального процесу, що в подальшому позитивно позначиться на рівні мотивації школярів до вивчення англійської мови.

Далі слідує текстовий етап, цілями якого є контроль ступеня сформованості різних мовних навичок і мовленнєвих умінь і подальше продовження формування відповідних навичок і умінь. Від учнів потрібно уважне прочитання всього тексту цілком з подальшим виконанням завдань, спрямованих на пошук або вибір конкретної інформації з тексту. Як приклад візьмемо наступний текст.

The problems of the youth

It's typical of every age group to have its own peculiarities. To be young means to be eager and not yet realized; to be young means to be at the threshold of new adults 'life, to be full of plans, hopes and ambitions. Peculiarities go hand in hand with problems.

The young claim for much, having practically no life experience and achievements. It leads to numerous misunderstandings and conflicts at school, in family and with friends. It's the age of extremes, when the young people are unable to compromise and they are often unwilling to follow any rules.

But the value of this age is that making inevitable mistakes the young people learn who they really are and where their place in life is. It's significant to face problems, cause solving them we develop morally and psychologically. Besides, at this period of life the young people have to make a choice of their future career, to enter the University, what is a serious test of their abilities and even characters.

Учням можна дати такі завдання:

1. Знайти пари (учням пропонується знайти до даних слів або словосполучень синоніми з тексту):

1) *Important.*

2) *Particularity.*

3) *To be intent.*

4) *Inescapable.*

5) *Plentiful.*

6) *Error.*

7) *Misjudgement.*

2. Підтвердження правильності чи хибності висловлювання (учням потрібно визначити, вірні чи помилкові наступні висловлювання, або ж ця інформація не вказана в тексті):

1) *The young people are always willing to compromise.*

a) *True b) False c) Not stated.*

2) *Making mistakes helps the young to understand who they are and where their place is.*

a) *True b) False c) Not stated.*

3) *The young claim for much because they have large life experience.*

a) *True b) False c) Not stated.*

4) *It's important to be able to accept the views of the elder generation.*

a) *True b) False c) Not stated.*

5) *To be young means to be full of plans, hopes and ambitions.*

a) *True b) False c) Not stated.*

3. Пояснення значення слів і фраз (від учнів потрібно знайти в тексті слова і фрази і, не переводячи їх, спробувати пояснити їх значення на англійській мові, спираючись на контекст):

1) *To go hand in hand with.*

2) *To face problems.*

3) *Experience.*

4) *Unwilling.*

5) *At the threshold of.*

б) *To be eager.*

І нарешті, заключним є післятекстовий етап. Його суть полягає у використанні ситуації тексту в якості мовної та мовленнєвої опори для подальшого розвитку і вдосконалення вмінь в письмовій та усній мові. На даному етапі учням можна запропонувати скласти план тексту, виділити його основні думки і переказати, написати твір-роздум, що стосується проблеми, порушеної в тексті. Непоганим варіантом буде надати учням список висловлювань і попросити їх вибрати те, яке, на їхню думку, найбільш точно передає основну думку тексту, і обґрунтувати свій вибір. Наприклад, до представленого вище тексту можна запропонувати наступні варіанти:

- 1) *Being a teenager is the most difficult period of human's life.*
- 2) *Every age group has its own advantages and disadvantages.*
- 3) *The problems of getting mature and independent are up-to-date for the young people.*
- 4) *The youth is the best time in our life, when we are full of plans, hopes, dreams and ambitions.*

Незаперечним плюсом післятекстового етапу є те, що він несе в собі репродуктивний характер. За допомогою мовних, мовленнєвих і змістовних опор тексту учні вже самостійно вибудовують складні висловлювання англійською мовою, вчать міркувати і логічно мислити, висловлювати свою думку.

Таким чином, ми бачимо, що формування читацької компетентності представляє собою досить складний і багатогранний процес, до якого слід підходити з усією серйозністю і відповідальністю.

3.3. Результати пробного навчання англійської мови учнів в 11 класі щодо розвитку їх читацької компетентності

З метою проведення уроку англійської мови з розвитку читацької компетентності в 11 класі, нами було розроблено план-конспект за темою «Стилістичні особливості графону в англійській мові (на текстах

письменників В. Теккеря та М. Твена)». Даний урок є інтегрованим із світовою літературою з домінантою англійської мови.

Тема: «Стилістичні особливості графону в англійській мові (на текстах письменників В. Теккеря та М. Твена)».

Клас: 11 клас.

Мета уроку: шляхом стилістичного аналізу літературних текстів сформувати у учнів навички стилістичного аналізу художньої літератури на прикладі прийому графону.

Цілі уроку:

Навчальна:

- Навчати учнів правильному читанню текстів;
- Формувати навички стилістичного аналізу художнього тексту англійської мови;
- Навчати учнів пошукової діяльності.

Освітня:

- Формувати знання, вміння та навички учнів з предмету «Англійська мова» компетентнісним шляхом;
- Формувати здібності до стилістичного аналізу;
- Формувати освічену особистість.

Розвиваюча:

- Розвивати аудитивні, розмовні, читальні та писемні навички учнів;
- Розвивати літературні смаки учнів;
- Розвивати здібність критичного мислення учнів.

Виховна:

- Виховувати любов до англійської мови;
- Виховувати повагу до іншої культури, любов до літератури, шанобливе ставлення до класичної літератури.

Обладнання уроку: зошити, презентація вчителя, проектор, комп'ютер, тексти творів У. Теккерея та М. Твена.

Схематичний план уроку:

1. Організаційний момент;
2. Повідомлення теми уроку, мотивація на навчальну діяльність;
3. Огляд біографії та художніх рис письменників У. Теккерея та М. Твена;
4. Складання таблиці відмінностей у стилях двох письменників;
5. Робота з художніми текстами;
6. Складання типологічної таблиці графонів;
7. Складання асоціограми творів письменників;
8. Пояснення домашнього завдання;
9. Оцінювання учнів;
10. Рефлексія.

Хід уроку:

1. Організаційний момент;

Вчитель: *Good afternoon, dear students. Our lesson has begun, please take your seats. Let's check who is missing from the lesson. Great, how do you like the weather today? How are you feeling? Is everyone ready to start the lesson?*

2. Повідомлення теми уроку, мотивація на навчальну діяльність;

Вчитель: *Today we have more than just an English lesson. We will try to combine an English lesson with a world literature lesson and talk about two writers. Have you ever heard of M. Twain and W. Thackeray? Have you read their works? Which ones did you like the most and why? Have you studied their work in the world literature lessons? What do you remember from those lessons? The main similarity between these two writers is the use of the same stylistic device in their works, although they themselves represent different countries in different eras. Do you want to know what this stylistic device is?*

3. Огляд біографії та художніх рис письменників В. Теккерея та М. Твена;

Вчитель: *Today we'll talk about graffon. But first - let's remember who M. Twain and W. Thackeray are. Now on the slide you will see two short videos about*

the work of these writers. Be attentive, you will need information from them further.

4. Складання таблиці відмінностей у стилях двох письменників;

Вчитель: Great, I hope you now remember what your teacher spoke about in the world literature class. In order to understand how these writers differ, you need to fill out the table that is presented in front of you on the slide.

<i>Question</i>	<i>M. Twain</i>	<i>W. Thackeray</i>
<i>Which country does the writer represent?</i>		
<i>What is the chronological framework of the years of his life?</i>		
<i>What direction in literature does the writer represent?</i>		
<i>The main work of the writer</i>		
<i>What topics did the writer write most often on?</i>		

5. Робота з художніми текстами;

Вчитель: So, it's time to move on to the texts, if we already talked about writers. But first, do you remember from your literature course what graffon is? Who can define graffon? Can you give examples in Ukrainian? And in English?

Perfectly. Let's split into 2 groups. Hands up those who love Mark Twain more? Great, you and analyze his work. The rest goes to William Thackeray.

Your task is to analyze the first twenty pages from the texts of your writer's works. The texts are either on your tables, or are available via the QR code from the slide.

You have 15 minutes for this task. You need to copy out as many graffons as possible from your writer's texts. You can just write them out in a column.

So the time is up. Let's check who has how many graffons. I will ask one of you to start reading them in order, and the rest will add their own examples if any graffons are missing.

6. Складання типологічної таблиці графонів;

Вчитель: Well, now we need to understand what kind of graphons we have in front of us. Remember that there are many types of grafons, and you have already classified them in literature classes. I will remind you of the main types thanks to the associagram on the slide.

Your task is to write its type in front of each graphon. Excellent! Now let's try to understand why the authors use such graphons? What do they want to convey to the reader by this? Anyone have any ideas?

7. Складання асоціограми творів письменників;

Вчитель: Before we finish our lesson today, let's make an associagram. In the center of two circles on the blackboard are the names and surnames of the writers with whose works we worked today. We got acquainted with their artistic styles and even talked about the style of their texts. Now I would like you to tell me what each one is associated with. Let's take turns!

8. Пояснення домашнього завдання;

Вчитель: Your homework assignment will be to write an essay on the topic "The role of stylistic devices in influencing the reader."

9. Оцінювання учнів;

Вчитель: The lesson cannot end without grades. Let's evaluate each other: you are evaluating your deskmate, and we say whether this is fair.

10. Рефлексія.

Вчитель: Friends, what questions do you have? Perhaps something was unclear? If everything is clear, then see you soon!

Запропонований план-конспект уроку було реалізовано в Українському ліцеї м. Ізмаїл на дистанційній основі в 11 класі. Після цього, через 2 тижні було проведено контрольну перевірку знань шляхом тестування дітей з питань, обговорюваних на уроці. Слід зазначити, що загальна кількість правильних відповідей становить більше 70%. Крім того, 84% дітей вважають інтеграційну форму організації уроку цікавою та корисною, що говорить про можливість введення такої форми на частішій основі.

На базі отриманого досвіду вважаємо за необхідне запропонувати ряд рекомендацій щодо організації та проведення інтегрованих уроків англійської мови:

1. Під час організації інтегрованого уроку англійської мови не слід забувати, що урок – інтегрований, тобто, містить у собі частини іншого навчального предмету. Цілком природньо, що вчитель англійської мови є експертом лише з англійської мови, і для організації такого уроку він потребує консультацій або навіть участі фахівця з предмету, з яким відбувається інтеграція.

Не слід цуратися звертатися за допомогою до колег – саме вони краще за всіх розуміють, чи проходили учні певну тему, як орієнтуються в ній та чи можлива інтеграція двох тем.

2. Слід пам'ятати, що процес підготовки інтегрованого уроку значно складніший, ніж зі звичайним уроком. Справа в тому, що така підготовка має у складових не лише добір необхідного фахового мовного матеріалу, а й матеріалу з іншої навчальної дисципліни, консультацій з колегами, добору вправ, які є корисними для обох навчальних предметів тощо.

Проте корисність такого уроку є вищою, ніж у звичайного, адже здобуті знання, вміння та навички закладаються у два предмети разом, а учні вчаться використовувати знання з одного уроку на іншому.

3. Інтегровані уроки займають більше часу. Від вчителя залежить їхнє правильне хронологічне планування, адже використання знань з двох

предметів потребує їхньої актуалізації, на що теж витрачається час. Слід бути уважним з тим, скільки часу залишилося і завжди мати 5-7 хвили у резерві.

4. Не слід оцінювати знання учнів із іншого навчального предмету – для цього є фахівець. Нам необхідно в першу чергу сформувати знання, вміння та навички, потім – практично закріпити їх. А лише після цього – оцінити роботу на уроці англійської мови, а не інтегрованої дисципліни.

5. Важливо пам'ятати, що якщо учень не зможе відповісти на питання з інтегрованої дисципліни, робити це доведеться вчителю. Тому дуже корисним буде ознайомитися з темою, на базі якої відбувається інтеграція, і зі сторони іншої навчальної дисципліни.

6. Незважаючи на незвичність такої форми, як інтегрований урок, не слід забувати і про інші засоби навчання: проаналізовані нами плани-уроки та розроблений базуються на використанні інформаційно-комунікативних технологій, які спрощують певні процеси навчання та є корисними для учнів. Інтеграція не повинна бути головною на уроці, це – лише форма проведення уроку.

7. Добре, коли у класі є один вчитель. Але якщо навчальних дисциплін дві, то чому не запросити на свій урок колегу, урок якого інтегрується в англійську мову? Він і стане фахівцем з протилежного боку, який допоможе вам вести урок, а учням – дізнаватися нове [38, с. 380].

8. На базі нашого досвіду, учні більше запам'ятовують те, що говорять або пишуть самі. Дозвольте їм бути головними на уроці і лише керуйте напрямком руху.

9. Інтеграція заради інтеграції недопустима. Не можна проводити інтегрованих уроків тільки для того, щоб сказати, що ви як фахівець змогли організувати такий урок. Головним завданням інтегрованого уроку є отримання знань та вмінь з обох предметів шляхом поєднання вже здобутих знань та вмінь у діяльності учнів.

10. Не бійтеся того, що чогось не знаєте. Якщо по ходу уроку ви зрозуміли, що певна тема з інтегрованої дисципліни залишалася поза вашою

увагою, і ви не розумієте її, а учні вільно оперують знаннями, не соромтеся попросити їх пояснити це для вас [3, с. 278]. А якщо робити це англійською мовою, то таке пояснення стане прекрасним способом відпрацювання комунікативних вмінь учнів.

Отже, запропоновані рекомендації мають допомогти вчителям англійської мови в організації інтегрованих уроків у власній професійній діяльності, а складений план-конспект може бути використаний як методична розробка.

Висновки до Розділу 3

У третьому розділі нашого кваліфікаційного дослідження підіймається тема організації та проведення інтегрованих уроків англійської мови та світової літератури. Такі уроки є засобом формування читацької компетентності учнів старшої школи.

Інтегрований підхід до навчання іноземної мови є умовою формування і розвитку різнобічної особистості. Термін «інтеграція» ми розуміємо як поняття стану пов'язаності (злиття) окремих диференційованих частин в єдине ціле, а також сам педагогічний процес, що веде до цього стану. Тлумачний словник іншомовних слів дає таке визначення: інтеграція - це об'єднання частин, елементів, це сторона процесу розвитку, пов'язана з об'єднанням в єдине ціле.

Із аналізу планів-конспектів інтегрованих уроків англійської мови стає зрозумілим, що інтеграційні уроки англійської мови та світової літератури частіше за все будуються не лише на основі аналізу певного твору, а й містять у собі граматичний матеріал, який розвивають учні. Крім того, усі проаналізовані уроки реалізуються через інформаційно-комунікаційні технології, а два з них – через науково-практичний пошук учнів.

Вправи, які можуть бути використані на таких уроках, представляють дотекстовий, текстовий та позатекстовий рівні. Детальний їхній аналіз з прикладами представлено у другій главі даного розділу дослідження.

У третій главі даного розділу нами пропонується розробка плану-конспекту інтегрованого уроку англійської мови, який поєднано зі світовою літературою шляхом головної дії уроку – стилістичного аналізу творів письменників М. Твена та В. Теккерея.

Крім того, пропонується ряд рекомендацій для вчителів англійської мови з метою покращення діяльності щодо організації та проведення інтегрованих уроків англійської мови.

ВИСНОВКИ

Стилістикою називають галузь лінгвістики, пріоритетними завданнями якої є ретельний аналіз та дослідження принципів вибору та використання мовних стилістичних прийомів для передачі ідей, цілей та емоцій адресатів та адресантів в різних життєвих аспектах або письменниками у художньому просторі власних творів. Для реалізації авторської художньої ідеї, інтерпретації думок і почуттів письменник доповнює написане певним суб'єктивним нашаруванням, ретельно підбираючи індивідуальні мовні одиниці, що залежать від його лінгвістичних смаків, часто вдається до використання оригінальних синтаксичних конструкцій, які мають характер оказіональних, тобто таких, які є влучними саме до даного випадку у творі. Дані нововведення митців демонструють лексичні пріоритети та нестандартність та дозволяють сформувати авторський стиль та задум.

Вчені-лінгвісти, котрі ставлять за мету дослідження, трактування та ретельний аналіз стилістичних прийомів, котрими сповнені прозові твори сучасної доби та минулих століть, досліджують та вивчають кожний рівень мовної ієрархії. Завдяки наявності стилістичних прийомів на сторінках шедеврів світової літератури, починаючи від нижчого (фонетичного) та закінчуючи вищим (синтаксичним), читач здатен утворити певні зв'язки та співвідношення між звуковою організацією, між словами, словосполученням та на рівні речень. У руслі сучасної лінгвістики виникнення та широке застосування фонографічних новотворів, як таких, що містять знаки різних семіотичних систем та здатні відтворити смислове навантаження під час авторського мовленнєвого повідомлення засобами візуалізації, набуває дедалі більшої актуальності.

Першочерговим завданням даної кваліфікаційної роботи було встановлення сутності та статусу графону у сучасній стилістичній науці. Незважаючи на те, що графон репрезентує фонетичний пласт у ієрархії мови та набуває статусу потужного прийому впливу на читача, він залишається мало досліджуваним та відносно новим об'єктом у

стилістиці англійської мови.

Ми проаналізували роботи видатних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, які досліджували дане явище загалом та безпосередньо на сторінках художніх творів. Кухаренко В. А., мовознавець, доктор філологічних наук, професор, була першою, хто надала дефініцію графону. Згідно з її трактуванням, графон представляє собою навмисно створене спотворення або видозмінення до вже існуючих сталих лексичних одиниць.

Метою даної кваліфікаційної роботи було дослідження та вияв стилістичного засобу «*графон*», який залучувався класиками американської та англійської прози, Марком Твеном у творі «Пригоди Гекльберрі Фінна» та Вільямом Теккереєм у романі «Записки Жовтоплюща». Нами були розглянуті та проаналізовані види графону. Була досліджена авторська мета відносно застосування даної фонографічної стилізації. Провівши аналіз даних засобів, нам вдалося встановити, що графон є авторським прийомом вираження дискомфорту в художньому просторі.

Для того, що досягти мети проведення даної роботи, на початку практичного дослідження нами були проаналізовані та описані видо-функціональні характеристики даної фонографічної стилізації.

Графічні засоби тісно пов'язані з фонетичними, лексичними виражальними засобами мови. Отож, одним з перших висновків було те, що стилістичне навантаження та маркованість здатні виконувати не лише орфографічно правильно оформлені засоби, але і такі, що мають певні порушення та відхилення від коректної форми. Графони допомагають «почути» та «побачити» мовленнєві особливості, емоційний стан персонажів, ставлення до певних подій та ситуацій.

Ми встановили, що головна ціль обох митців – це створення певного звукового фону, настрою твору та надання додаткової інформації читачам про місце проживання героїв, встановлення місця дії у творі, визначення соціального статусу, отримання читачами інформації відносно освітнього рівня персонажів роману та навіть їх стану здоров'я завдяки

використанню багатьох видів цього стилістичного прийому.

В ході дослідження ми з'ясували, що для створення письменниками художнього образу використовуються наступні види графонів: okazіональні та рекурентні графони. Вільям Теккерей у романі «Записки Жовтоплюща» частіше вдається до використання okazіональних графонів з метою віддзеркалення настрою персонажів та відображення потоку свідомості, адже в романі менше наявні діалоги між персонажами, ніж в творі Марка Твена, де майже кожна подія висвітлена коментарями героїв. Марк Твен використовує залучує частіше рекурентні графони з метою точної передачі особливостей численних діалектів, які функціонують у його романі.

Дослідивши роман американського сатирика Марка Твена «Пригоди Гекльберрі Фінна», було очевидно, що наявні видозмінені лексичні компоненти твору свідчать про принципову нову авторську манеру написання. Згідно систематичному використанню фонографічних порушень, головним задумом автора було пряме та точне відображення життя тодішньої епохи. Вдалося встановити, що навколо роману розгорнулася справжня гостра полеміка через пряме відображення усіх типових рис тієї епохи. Митець був противником расизму та неволі, тому, вдаючись до використання okazіональних графонів, йому вдалося відобразити мовлення невільних та малоосвічених людей, часто рабів. Okazіональні графони, використані М. Твеном, свідчать про через незнання семантичних особливостей певного слова героями,, котрі вимовляють такі слова та надалі відображені письменником. У творі варіюють численні відхилення від орфографічної норми, серед яких дефісація, часта зміна шрифту у тексті, вживання капіталізації. У ході досліджень ми проаналізували 205 випадків різного вживання графону. Під час дослідження було доведено, що дане фонографічний авторський okazіоналізм, як виражально-зображувальний засіб, взаємодіє у погодженні з іншими стилістичними прийомами згідно з принципом ризомі, де вихідним положення є нелінійний спосіб організації тексту, коли читач у змозі вийти на новий інформаційний рівень за

допомогою графону, починаючи від встановлення місця походження персонажів та завершуючи його соціальним статусом.

Ми встановили, що у відсотковому співвідношенні графічні порушення зустрічаються у художньому просторі даного твору наступним чином: редукція звуків, котрі прямо висвітлюються Марком Твенем, становлять 34 % від загального використання графонів; додавання префіксу а, як характерної фонетичної ознаки згаданих у творі діалектів – 21 %; 17 % становлять фонографічні порушення із заміною одного звука на інший, які використані автором перш за все для опису вікових особливостей героїв.

У творі В. Теккерея всі ключові події наче відбуваються у голові оповідача. Найвні графони нам допомогли встановити походження, рівень освіти героя, відобразити його емоційний стан. Ми встановили, що оказіональні графони передають строкату гаму настрою, емоційний стан персонажа. Завдяки ним, ми, перебуваючи у ролі читачів, побачили, як В. Теккерей висловлює своє пряме відношення до кожної події роману. Капіталізація отримала статус найчастотнішого виду за своїм використанням автором. Її частотність становить 72 %, у той час, коли дефісації 18 % використання. Завдяки капіталізації можливо побачити емоційність та ефективність героїв-снобів.

Ми розглянули 100 фонографічних порушень та встановили, що графони не є регулярним стилістичним засобом на сторінках роману Вільяма Теккерея. Його використання зростає та простежується із уявним зростанням «емоційної сторони» твору. Таке створення дискомфорту автором через написання лексичних одиниць із порушенням орфографічних вимог, письменником використано з метою направлення фокусу уваги та зосередженості читачів з одного моменту в творі на інший, який з ним частково або повністю не є пов'язаним. Графічні засоби фіксації порушень різного характеру здатні створити певний перманентний комунікативний дисонанс. Доведено, що ступінь експресивності та контрастності написаного залежить від рівня відхилення графону від усталених

орфографічних норм.

В ході роботи ми також дослідили теоретичні засади розвитку читацької компетентності серед учнів 11 класів. Нами був проаналізований фрагменти інтегрованих уроків (англійська мова у поєднанні зі світовою літературою) українських вчителів. Встановлено, що використання інтегрованих курсів при вивченні іноземної мови веде до підвищення мотивації до вивчення загальноосвітніх предметів і самої іноземної мови. Ми розробили низку вправ та завдань, котрі допоможуть учням розвинути їх читачку розпізнавати, аналізувати, інтерпретувати фонографічні відхилення у прозових творах.

Отже, проведене дослідження може слугувати теоретичною базою для подальшого дослідження графонів, як експресивного стилістичного прийому та бути джерелом вивчення фонетичної та стилістичної галузей англійської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Анохіна, Т.О. Поліфункціональність та поліаспектність графічних знаків / Т.О. Анохіна // Вісник Сумського державного університету. Серія Філологічні науки. – 2004. – №3(62). – С. 10
2. Арнольд, И.В. Стилистика. Современный английский язык: Учебник для вузов / И.В. Арнольд . 7-е изд. – М.: Флинта: Наука, 2005 . – 220 с.
3. Артемов В.А. Психология обучения иностранным языкам. М.: Просвещение, 2009. – 279 с.
4. Бабелюк О. А. Наративна ризома як вихідний формальний принцип постмодерністського текстотворення / О. А. Бабелюк // Сучасні дослідження з іноземної філології. - 2011. – Вип. 9. – С. 16-26
5. Балли Ш. Французская стилистика. 2-е изд., стереотипное. – М.: Эдиториал УРСС, 2001. – 392 с.
6. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К.: Видав. Центр «Академія», – 374 с.
7. Белова А. Д. Комунікативні стратегії і тактики: проблеми систематики / А. Д. Белова // Мовні і концептуальні картини світу. – 2004. – Вип. 10. – С. 13
8. Білецька О. В. Графон як засіб вираження іронії у постмодерністському художньому тексті: семантика, структура, функції / О. В. Білецька // Сучасні дослідження з іноземної філології. - 2012. - Вип. 10. – С. 43-53
9. Білецька О.В. Графічні новації постмодерністського художнього тексту крізь призму візуальної риторики // Філологія ХХІ століття: теорія, практика, перспективи: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернетконференції / за ред. Дрьомін В.М. – Одеса: Фенікс, 2014. – С. 13

10. Боднар С. В. «Стилістика англійської мови»: навчальний посібник для студентів, магістрантів, викладачів англійської мови / С. В. Боднар. – Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2008. – 99 с.
11. Борецька Г.Е. Методика формування іншомовної компетентності техніки читання / Г. Е. Борецька // Іноземні мови. – 2012. – № 1. – С. 3
12. Воронин С. В. Основы фоносемантики. Монография. Предисл. О. И. Бродович. — Изд. 2-е, стереотипное. — М.: Ленанд, 2006. — 248 с.
13. Гез Н.И. и др. Методика обучения иностранным языкам в средней школе: учеб. М.: Высш. школа, 2012. – 373 с.
14. Гладіна, Г. І., Сеніна В. К. Питання мовленнєвої культури та стилістики / Г. І. Гладіна, В. К. Сеніна. – К.: Факт, 1997. – 78 с.
15. Грушевицкая Т.Г., Попков В.Д., Садохин А.П. Основы межкультурной коммуникации: Учебник для вузов - М.: Юнити-Дана, 2003. – 352 с.
16. Давиденко, Г. Й. Історія зарубіжної літератури ХІХ початку ХХ століття: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. Й. Давиденко, О. М. Чайка. - К. : Центр учбової літератури, 2007. – 400 с.
17. Данилюк С.С. Створення текстів електронної пошти: графічний аспект // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Філологічні науки. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2014. – №4 (281). – С. 79–82.
18. Дегтярьова К.В. Основи теорії мовної комунікації: Навчально-методичний посібник для студентів факультету філології та журналістики напряму підготовки 6.020303 «Філологія. Українська мова і література». – Полтава, 2012. – 70 с.
19. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Тіло національної мови / Н. Я. Дзюбишина-Мельник // Магістеріум. Мовознавчі студії. – 2009. – Вип. 37. – С. 25
20. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.

21. Долинин К.А. Интерпретация текста. Изд. 4-е. – М.: КомКнига, 2010. — 304 с.
22. Дудик П.С. Стилистика української мови : навч. посіб. / П.С.Дудик. – К. : Видавничий центр «Академія», 2005. – 368 с.
23. Емельянова Л. Л. Нарушение орфографической нормы как средство создания стилистического эффекта // Филологические науки. – М.: Высшая школа, 1976. № 1. – С. 107-108
24. Єфімов, Л. П. Стилистика англійської мови і дискурсивний аналіз: Practical Stylistics of English : учбово-методичний посібник для студ. вузів / Л. П. Єфімов, О. А. Ясінецька. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 240 с.
25. Зінчук, І. П. Роман «Буремний перевал» - магічне плетиво реалізму та романтизму Емілі Бронте / Ігор Зінчук // Всесвіт. – 2009. – № 3-4. – С.194
26. Знаменская Т.А. Стилистика английского языка. Основы курса: М.: Едиториал УРСС, 2002. — 208 с.
27. Калита А. А. Актуалізація емоційно-прагматичного потенціалу висловлення :- Т. : Підруч. і посіб., 2007. – 320 с.
28. Клычникова З.И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке: пособие для учит. 2-е изд., испр. М.: Просвещение, 2013. – 207 с.
29. Ковалів Ю. І. Фігурний вірш // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. — Київ : «Академія», 2007. – Т. 2: С. 531
30. Коменский, Я. А. Избранные педагогические сочинения. В 2 т. Т. 1. Москва : Педагогика, 2002. 656 с.
31. Космеда Т. Ю. Мовна гра у системі лінгвістичних термінів / Т. Космеда // Культура слова. – 2011. – Вип. 74. – С. 138
32. Куликова, М.Н. Фонографическая стилизация речи: на материале перевода англоязычной литературы на русский язык: диссертация: СПб, 2011. – 192 с.

33. Кухаренко В.А. Практикум зі стилістики англійської мови. Підручник. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. – 160 с.
34. Лотман Ю. М. – Непредсказуемые механизмы культуры /Ю. М. Лотман. – Таллин: TLU PRESS, 2010. – С. 234
35. Лотоцька К. Я. Стилістика англійської мови: Навчальний посібник. Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 254 с.
36. Мазур О. С. Особливості перекладу діалектів української мовою (на прикладі роману М. Твена «Гекльберрі Фінн») / О. Мазур, Є. Поплавська // Роль іншомовної підготовки студентів нефілологічних спеціальностей у сучасному освітньо-професійному середовищі; матер. Всеукр. Наук.-практ. конф. студ., асп. і молод. учених. – Херсон: ХДУ, 2016. – Вип. 7. – С. 185
37. Максимова В.Н. Межпредметные связи в учебно-воспитательном процессе современной школы. М.: Просвещение, 2017 – 384 с.
38. Мацько Л. І. Стилістика української мови: Підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; За ред. Л. І. Мацько. — К.: Вища шк., 2003. – 462 с.
39. Медведєва А. О. Стратегії відтворення фонографічних стилізацій діалектної вимови літературних персонажів / А. О. Медведєва // Філологічні науки в умовах сучасних трансформаційних процесів : VII Міжнар. наук.-практ. конф., 26–27 вересня 2014 р. : тези доп. – Львів, 2014. – С. 48–49.
40. Мельніченко О. В. Роль графона в організації комунікативних стратегій глобалізації, контрастування та створення дискомфорту / О. В. Мельніченко // Лінгвістика тексту : хрестоматія / упоряд. А. Загнітко, Г. Монастирецька. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – С. 144
41. Мельніченко О.В. Графон як маркер адресантності літературного дискурсу // Записки з романо-германської філології: Збірник наук. праць ОНУ ім. І.І. Мечникова / Під ред. І.М. Колегаєвої. – Одеса: Фенікс. – 2005. – Вип.16. – С. 163-174.

42. Мильруд Р.П. Дидактические материалы для обучения раннему чтению. К книге для учителей УМК «Звездный английский» (начальная школа). М.: Просвещение, 2012. – 49 с.
43. Мовчун Л. В. Філологічна термінологія в поетичному тексті і проблема художньої дефініції (на прикладі термінопоняття «рима») / Л. В. Мовчун // Термінологічний вісник : збірник наукових праць / [відп. ред. В. Л. Іващенко]. – К. : Інститут української мови НАНУ, 2013. – Вип. 2 (1). – С. 156
44. Мыркин В.Я. Типы контекстов, коммуникативный контекст // Научн. докл. высш. шк.: Филол. науки. — 1978. — № 1. — С. 95 – 100.
45. На урок. Електроний ресурс. Режим доступу: <https://naurok.ua/>. Дата звертання: 11.11.20
46. На урок. Електроний ресурс. Режим доступу: <https://naurok.ua/>. Дата звертання: 12.11.20
47. Освітній проект «На урок». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://naurok.com.ua/>. Дата звертання: 19.11.2020.
48. Пищальникова В.А., Сонин А.Г. Общее языкознание: Учебник для студентов высших учебных заведений. – М.: Р.Валент, 2017. – 480 с.
49. Пометун О. І. Енциклопедія інтерактивного навчання / О. І. Пометун. – К., 2007. – 144 с.
50. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі: [монографія] / О. В. Ребрій. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – С. 375
51. Рогова Г.В. и др. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. М.: Просвещение, – 2011. – 287 с.
52. Саломатов К.И. Проблема межпредметных связей в системе профессионально-направленного обучения иностранному языку как педагогической специальности. Проблемы профессионально-педагогической направленности в преподавании иностранного языка: Межвуз. сб. науч. тр. ГПИ им. М. Горького. Горький, 2013. – 225 с.

53. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. – К.: Брама, 2004. – 335 с.
54. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. - Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с. / 335
55. Скороходова А. Г. Види і функції графонів у англomовному тексті [Електронний ресурс] / А. Г. Скороходова // – Вип. 207. – С. 105-108
56. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка Учебник для ин-тов и фак. иностр. яз. — М.: Астрель, 2003. – 221 с.
57. Смуцинська І. В. Фігури слова і сучасний дискурс / Мовні і концептуальні картини світу: зб. наук. пр. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка / відп. ред. О. І. Чередниченко. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. – Вип. 29. – С. 285
58. Соколова І. П. Прагматико-комунікативні характеристики категорії повтору в текстах-анонсах: автореф. Дис. на здобуття наук. Ступеня канд. філол. наук: «Германські мови» / Соколова І. – Х. ., 2012, – С. 19
59. Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам: базовый курс: пособие для студентов пед. вузов и учителей. 3-е изд. М.: Просвещение, 2015. 239 с.
60. Співак С.М. Власна назва в композиційно-смісловій структурі віршованих текстів американської поезії: комунікативно-когнітивний підхід: Дис. канд. філол. наук. – К.: КНЛУ, 2004. – 205 с.
61. Статівка А. О. Функціональний аспект дослідження перекладу фонографічних стилізацій / А. О. Статівка // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. – Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017. – Вип. 86. – С. 160–166.

62. Стилiстика; Стилiстичне забарвлення; Стилi // Лiтературознавча енциклопедiя : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. I. Ковалiв. — Киiв : ВЦ «Академiя», 2007. – Т. 2: М — Я. — С. 431-432.
63. Сухаревская Е.Ю. Технология интегрированного урока. Ростов н/Д., Учитель, 2013, г – 128 с.
64. Татаркевич В. История шести понятий / В. Татаркевич. – К., 2001: Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчiсть. Вiдтворництво. Естет, переживання: К., 2001: Юнiверс, 368 с.
65. Тимошенко З. В., Мороховский А. Н., Воробьева О. И., Лихошерст Н. И. Стилiстика англiйського язика [учебник] – К.: Висшя школа, 1991. – 272 с.
66. Томашевский Б.В. Теория литературы. Поэтика Учебник. — М.: Аспект Пресс, 2002. — 334 с.
67. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе: учеб.-метод. пособие. М.: Висш. шк., 2015 – 255 с.
68. Фоменко В. Т. Построение процесса обучения на интегративной основе. Ростов н/Д, 2014 – 115 с.
69. Фролова I. Є., Статiвка А. О., Тищенко М. О. Стратегiї вiдтворення мовленнєвих аномалiй в англо-українському художньому перекладi // Вiсник Харкiвського нацiонального унiверситету iменi В. Н. Каразiна. Серiя «Iноземна фiлологiя. Методика викладання iноземних мов». Харкiв: ХНУ iменi В.Н. Каразiна, 2018. Вип. 88. С. 85–91.
70. Чередниченко О.І. Український переклад: з минулого у сьогодення / О.І. Чередниченко // Лiтературна мова у просторi нацiональної культури – К.: ВПЦ «Київський унiверситет», 2004. – С. 89
71. Jeffries, L., McIntyre, D. Stylistics. Cambridge: Cambridge University Press, 2010. С. 2.
72. Kaplan Justin. Born to trouble. 100 years of Huckleberry Finn. Washington: Library of Congress, 2005, p. 23
73. Keyes M. Sushi for beginners – L: Penguin Book, - 2001. – p. 564

74. Leech G. A. *Linguistic Guide to English Poetry*. – L: Longman, 1999. – p. 192
75. Lewycka M. *A short history of Tractors in Ukrainian*. – London: Penguin Books, 2006. – p. 235
76. McKay J. H. *Tears and flapdoodle: Point of view and style in Adventures of Huckleberry Finn / Janet Holmgren McKay // American Speech*. – 1984. – Vol. 67, № 3. – p. 204
77. Norgaard N. *Key Terms in Stylistics / N. Nørgaard, B. Busse, R. Montoro*. – London: Bloomsbury, 2010. – 269 p
78. Rickford John R. *African-American Vernacular English: Features, evolution, educational implications / Russell John Rickford*. – Massachusetts: 209 Blackwell, 2004. – p. 399
79. Stativka A. *Strategic Aspect of Translating Phonological Deviations / A. Stativka // Science and Education a New Dimension. Philology*. – 2017. – V (40), Issue 144. – P. 52–54.
80. Thackeray William. (2008) *The Memoirs of Mr. Charles J. Yellowplush*. England: ReadHowYouWant: p.
81. Twain Mark. *Huckleberry Finn and Tom Sawyer (Wordsworth Classics) / Mark Twain (Samuel Clemens)*. – Hertfordshire: Wordsworth edit., 2002. – p. 390
82. Welsh I. *Trainspotting / I. Welsh*. – L. : Cox & Wyman Ltd, 1996. – 344 p.
83. Widdowson, H.G. *Stylistics and the teaching of literature*. Longman: London, 2015. C. 33.
84. Williams Robert. *Ebonics: The True Language of Black Folks*. Institute of Black Studies, 2001, p. 144
85. Yule, George: *The Study of Language 6th Edition (en)*. Cambridge University Press

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А: СПИСОК ФОНОГРАФІЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ТВОРАХ
М. ТВЕНА

№	Фонографічні аномалії Марка Твена	Норма першоджерела	Тип порушення
1	ab'litionist	abolitionist	Редукція звуків на початку та в кінці слова
2	allycumpain	elecampane	Заміна голосного іншим звуком
3	Ambuscade	ambush	Діалекти
4	ancesters	ancestor	Заміна голосного іншим звуком
5	betwixt	between	Діалекти
6	bothersome	troublesome	Діалекти
7	bulrushers	bulrushes	Діалекти
8	chimbly	chimney	Вилучення закінчення
9	clumb in	climb	Діалекти
10	counterpin	counterpane	Вилучення закінчення
11	cretur	creature	Редукція звуків на початку та в кінці слова
12	dead brush	dead bushes	Діалекти
13	deef and dumb	deaf and dumb	Заміна голосного іншим звуком
14	dissentering	dissenting	Діалекти
15	dolphin	dauphin	Заміна голосного іншим звуком
16	desprate	desperate	Редукція звуків на початку та в кінці слова
17	doxolojer	doxology	Редукція звуків на початку та в кінці слова
18	flinders	splinters	Діалекти
19	for'rard	forward	Редукція звуків на початку та в кінці слова
20	gunnel	gunwale	Редукція звуків на початку та в кінці слова
21	goggles	glasses	Редукція звуків на початку та в кінці слова
22	govment	government	Редукція звуків на початку та в кінці слова
23	helish	hellish	Редукція звуків на початку та в кінці слова
24	hick'ry	hickory	Використання апокрофу

25	high-toned	upper class	Діалекти
26	holler	shout	Діалекти
27	hunk	hunch	Вилучення закінчення
28	intellectual	intellectual	Діалекти
29	jabber	talk	Діалекти
30	jake	joke	Заміна голосного іншим звуком
31	junketings	parties	Діалекти
32	jimpson weeds	jimson weed	Редукція звуків на початку та в кінці слова
33	julery	jewellery	Використання апокрофу
34	kin-folks	relatives	Діалекти
35	labboard	larboard	Редукція звуків на початку та в кінці слова
36	lightning bugs	fireflies	Діалекти
37	mamsey	malmsey	Редукція звуків на початку та в кінці слова
38	mushmelon	honeydew melon	Діалекти
39	mulatter	mulatto	Вилучення закінчення
40	nobosdy	nobody	Діалекти
41	nonnamous	anonymous	Діалекти
42	obleeged	oblige	Заміна голосного іншим звуком
43	ornery	ordinary	Редукція звуків на початку та в кінці слова
44	parlyment	parliament	Заміна голосного іншим звуком
45	palings	fence	Діалекти
46	pickins	pickings	Вилучення закінчення
47	pirits	spirit	Редукція звуків на початку та в кінці слова
48	pson	poison	Редукція звуків на початку та в кінці слова
49	polly-voofranzy	parlez-vous Francais	Заміна голосного іншим звуком
50	p'simmon	persimmon	Редукція звуків на початку та в кінці слова
51	preforeordestination	predestination	Діалекти
52	punkin	pumpkin	Редукція звуків на початку та в кінці слова
53	quicksilver	mercury	Діалекти
54	relicts	relics	Редукція звуків на початку та в кінці слова
55	rubbage	rubbish	Вилучення закінчення

56	razberries	raspberry	Редукція звуків на початку та в кінці слова
57	resk	risk	Заміна голосного іншим звуком
58	sentimentalizin g	sentimentering	Вилучення закінчення
59	skaddle (back out)	run	Діалекти
60	sivilize	civilize	Редукція звуків на початку та в кінці слова
61	shackly (wagons)	ramshackle	Діалекти
62	spyglass	telescope	Діалекти
63	reptle	reptile	Використання апокрофу
64	seegar	cigar	Редукція звуків на початку та в кінці слова
65	seneskal	seneschal	Редукція звуків на початку та в кінці слова
66	sis	sister	Вилучення закінчення
67	smouch	steal	Діалекти
68	spos'n	supposing	Редукція звуків на початку та в кінці слова
69	tanyard	tannery	Діалекти
70	terpret	interpret	Редукція звуків на початку та в кінці слова
71	tomach	stomach	Редукція звуків на початку та в кінці слова
72	turkles	turtle	Вилучення закінчення
73	varmint	vermin	Вилучення закінчення
74	yellocution	elocution	Редукція звуків на початку та в кінці слова
75	yaller-fever	yellow fever	Вилучення закінчення
76	Balum's Ass	Balaam's Ass	Заміна голосного іншим звуком
77	biler-factory	boiler factory	Редукція звуків на початку та в кінці слова
78	b'lieve	believe	Редукція звуків на початку та в кінці слова
79	blimblammin'	arguing	Діалекти
80	bo'd'n-house	boarding house	Редукція звуків на початку та в кінці слова
81	breakfas'	breakfast	Вилучення закінчення
82	breas'	breast	Вилучення закінчення
83	camp-meet'n'	camp-meeting	Редукція звуків на початку та в кінці слова
84	chile	child	Редукція звуків на початку та в кінці слова

85	clumb up	climb up	Заміна голосного іншим звуком
86	coase comb	coarse comb	Редукція звуків на початку та в кінці слова
87	cooper shop	barrel-makers	Діалекти
88	(no) consekens	of no consequence	Редукція звуків на початку та в кінці слова
89	diffunt	different	Заміна голосного іншим звуком
90	ding-busted	damned	Діалекти
91	foteen	fourteen	Редукція звуків на початку та в кінці слова
92	fo'	four	Вилучення закінчення
93	dey fren's	their friends	Заміна фрикативного th вибуховим d
94	fust	first	Заміна голосного іншим звуком
95	gashly	ghastly	Редукція звуків на початку та в кінці слова
96	g'yarter-snakes	garter snakes	Редукція звуків на початку та в кінці слова
97	genlmen	gentleman	Редукція звуків на початку та в кінці слова
98	ghos'	ghost	Вилучення закінчення
99	islan'	island	Вилучення закінчення
100	juice-harp	Jew's harp/ juice harp	Діалекти
101	ketched	caught	Редукція звуків на початку та в кінці слова
102	k'leck	collect	Редукція звуків на початку та в кінці слова
103	lit out	ran away	Діалекти
104	mouf er de crick	mouth of the creek	Заміна фрикативного th вибуховим d
105	mawnin'	morning	Редукція звуків на початку та в кінці слова
106	misto	mister	Вилучення закінчення
107	nuffn	nothing	Вилучення закінчення
108	nussery	nursery	Редукція звуків на початку та в кінці слова
109	ole raf'	old raft	Редукція звуків на початку та в кінці слова
110	one-laigged	one-legged	Заміна голосного іншим звуком
111	peart	cocky	Діалекти

112	pack er k'yards	pack of cards	Редукція звуків на початку та в кінці слова
113	po'	poor	Вилучення закінчення
114	pooty dark	pretty	Заміна голосного іншим звуком
115	propaty	property	Заміна голосного іншим звуком
116	raff	raft	Вилучення закінчення
117	ridicklous	ridiculous	Використання апокрофу
118	roun' de p'int	round the point	Подвійна редукція
119	skasely	scarcely	Редукція звуків на початку та в кінці слова
120	sk'yarlet-fever	scarlet fever	Редукція звуків на початку та в кінці слова
121	sk'yerd	scared	Редукція звуків на початку та в кінці слова
122	shet de do'	shut the door	Заміна фрикативного th вибуховим d
123	sholy	surely	Використання апокрофу
124	Sollermun	Solomon	Редукція звуків на початку та в кінці слова
125	sot up a bank	set up a bank	Заміна голосного іншим звуком
126	'spute	dispute	Редукція звуків на початку та в кінці слова
127	specalat'n	speculating	Редукція звуків на початку та в кінці слова
128	squah	square	Вилучення закінчення
129	strawbries	strawberry	Редукція звуків на початку та в кінці слова
130	'sturb	disturb	Редукція звуків на початку та в кінці слова
131	taller	tallow	Вилучення закінчення
132	tollable (dark)	tolerable	Заміна голосного іншим звуком
133	wunst	once	Редукція звуків на початку та в кінці слова
134	waseful	wasteful	Редукція звуків на початку та в кінці слова
135	cannelstick	candlestick	Редукція звуків на початку та в кінці слова
136	donjon-keep	a dungeon	Діалекти
137	f'rinstance	for instance	Редукція звуків на початку та в кінці слова
138	gneaw	gnaw	Редукція звуків на початку та в

			кінці слова
139	leasure	leisure	Заміна голосного іншим звуком
140	tooleries	tuileries	Заміна голосного іншим звуком
141	vassles	vassals	Редукція звуків на початку та в кінці слова
142	vittles	food	Діалекти
143	britches	trousers	Діалекти
144	trapse	traipse	Редукція звуків на початку та в кінці слова
145	boo-hooing	protesting	Діалекти
146	take a cheer	take a chair	Заміна голосного іншим звуком
147	'prentice	apprentice	Префікс a-
148	flann'l	flannel	Редукція звуків на початку та в кінці слова
149	Methusalem-numskull	the oldest fool	Діалекти
150	owdacious (puppy)	audacious	Редукція звуків на початку та в кінці слова
151	putrified	petrified	Заміна голосного іншим звуком
152	rapscallions	rascals	Подвійна редукція
153	shet up	shut up	Заміна голосного іншим звуком
154	s'rp	surprise	Редукція звуків на початку та в кінці слова
155	brer	brother	Діалекти
156	kivered	covered	Редукція звуків на початку та в кінці слова
157	m'lasses	molasses	Редукція звуків на початку та в кінці слова
158	natcherl (son)	natural	Редукція звуків на початку та в кінці слова
159	Nebokoodneezer	Nebukadnezar	Заміна голосного іншим звуком
160	scrabble	scribble	Заміна голосного іншим звуком
161	sasser	saucer	Редукція звуків на початку та в кінці слова
162	writ'n	writing	Подвійна редукція
163	aluz	always	Використання апокрофу
164	Biljy	Bilgewater	Діалекти
165	country jakes	country bumpkins	Діалекти

166	cravats	(here) nooses	Діалекти
167	dolphin	dauphin	Редукція звуків на початку та в кінці слова
168	deffisit	deficit	Редукція звуків на початку та в кінці слова
169	d'ye hear	do you hear	Редукція звуків на початку та в кінці слова
170	furrin (heirs)	foreign	Редукція звуків на початку та в кінці слова
171	(young) gal	girl	Заміна голосного іншим звуком
172	g'yirls	girl	Заміна голосного іншим звуком
173	he'p	help	Редукція звуків на початку та в кінці слова
174	h-yer (raft)	here	Заміна голосного іншим звуком
175	Looy the Seventeen	Louis the Seventeenth	Вилучення закінчення
176	Marry Antonette	Marie Antoinette	Заміна голосного іншим звуком
177	misable (business)	miserable	Заміна голосного іншим звуком
178	partickler (friends)	particular	Заміна голосного іншим звуком
179	saluz	always	Діалекти
180	thish yer (comes)	this "yes"	Редукція звуків на початку та в кінці слова
181	languishy	sweetly and longingly	Заміна голосного іншим звуком
182	govment	government	Подвійна редукція
183	hifalut'n (foolishness)	highfalutin/ fancy	Редукція звуків на початку та в кінці слова
184	'lection	election	Редукція звуків на початку та в кінці слова
185	look'n'-glass	looking-glass	Подвійна редукція
186	p'fessor	professor	Подвійна редукція
187	roust	rouse	Вилучення закінчення
188	(no) sass	argue with	Діалекти
189	(that ain't the) wust	worst	Редукція звуків на початку та в кінці слова
190	houn'	hound	Вилучення закінчення
191	gimme	give me	Редукція звуків на початку та в кінці слова
192	ruputation	reputation	Заміна голосного іншим звуком
193	tobacker	tobacco	Вилучення закінчення

194	waw-path	war-path	Редукція звуків на початку та в кінці слова
195	wrack	wreck	Заміна голосного іншим звуком
196	cannelstick	candlestick	Редукція звуків на початку та в кінці слова
197	clo'sline	clothes-line	Подвійна редукція
198	cur'us	curious	Подвійна редукція
199	fambly	family	Використання апокрофу
200	fraid	afraid	Префікс a-
201	hosses	to take horse	Діалекти
202	miss'n	missing	Подвійна редукція
203	missus	missis	Заміна голосного іншим звуком
204	sk'yer	scare	Редукція звуків на початку та в кінці слова
205	wusshup	worship	Редукція звуків на початку та в кінці слова

**ДОДАТОК Б: СПИСОК ФОНОГРАФІЧНИХ ПОРУШЕНЬ У ТВОРАХ
У. ТЕККЕРЕЯ**

№	Фонографічні аномалії У. Теккеря	Тип фонографічного порушення
1	—a thought strikes me—	Дефізація
2	ANY FRIEND OF HIS	Капіталізація
3	ARE YOU UP TO SNUFF?	Капіталізація
4	a-smoakin	Дефізація
5	BEFORE	Капіталізація
6	BEFORE HIS SUDDEN TRIP TO PARIS	Капіталізація
7	Bl-w-tt	Дефізація
8	Bl-w-tt	Дефізація
9	BOULOGNE	
10	—brave me—	Дефізація
11	CABBIDGE	Капіталізація
12	CHAWLS, SEE THOSE LADIES TO THE DOOR	Капіталізація
13	D—c—ce	Дефізація
14	d——d lies	Дефізація
15	d-dd—the deddy—deddy—devil	Дефізація
16	De—ce-ce	Дефізація
17	DOWN.	Капіталізація
18	D—uc—ce	Дефізація
19	DUTY	Капіталізація
20	D-wk-ns	Дефізація
21	FLATTER	Капіталізація
22	FOOTMAN	Капіталізація
23	FORGER	Капіталізація
24	GAMBLER	Капіталізація
25	GAMBLING IN HIGH LIFE	Капіталізація
26	GRIN'D	Капіталізація
27	—he wouldn't tell how—	Дефізація
28	HE'D BEEN SMOAKIN SEAGARS	Капіталізація
29	HER	Капіталізація

30	—here—	Дефізація
31	HIS	Капіталізація
32	HIS STORY	Капіталізація
33	HONOR	Капіталізація
34	HONORABLE	Капіталізація
35	HONRABBLE	Капіталізація
36	HOW	Капіталізація
37	I DIDN'T HAPPEN TO KNOW THE WAY	Капіталізація
38	I have it—I have it!	Дефізація
39	I'M BLEST IF HE DIDN'T BRING MASTER A PLATE OF CABBITCH!	Капіталізація
40	KNOW ALL	Капіталізація
41	—let me see—	Дефізація
42	LIKE	Капіталізація
43	LITTLE	Капіталізація
44	LITTLE	Капіталізація
45	MASTER HAD BORROWED THEM FROM MR. BLEWITT!	Капіталізація
46	ME	Капіталізація
47	—more screeching—	Дефізація
48	MORRILS	Капіталізація
49	MY DEAR ALGERNON	Капіталізація
50	MY DEAR FATHER	Капіталізація
51	NATION	Капіталізація
52	NERVOUSNESS	Капіталізація
53	—no master—	Дефізація
54	no-o-o-obody	Дефізація
55	ONLY	Капіталізація
56	OUR	Капіталізація
57	OUT	Капіталізація
58	OWES	Капіталізація
59	passing—passing	Дефізація
60	QUITE	Капіталізація
61	re-enter	Дефізація
62	RICH	Капіталізація
63	RUFFIAN	Капіталізація

64	SEAGARS	Капіталізація
65	SHE	Капіталізація
66	SHOAR	Капіталізація
67	SHOO	Капіталізація
68	SILENCE THESE WOMEN!	Капіталізація
69	SIZES COURT, BUCKS	Капіталізація
70	Sm-th	Дефізація
71	SUCH A WRITER	Капіталізація
72	SWEP THE CROSSING FROM THE BANK TO CORNHILL!	Капіталізація
73	THAT I DON'T INTEND TO KEEP MY PROMISE!	Капіталізація
74	THAT'S IT	Капіталізація
75	THE RIGHT HON. THE EARL OF CRABS	Капіталізація
76	—they were as tender as this, I can tell you—	Дефізація
77	Th-m-s	Дефізація
78	T-mple	Дефізація
79	TO THE RIGHT	Капіталізація
80	to-day	Дефізація
81	TURN TO THE RIGHT	Капіталізація
82	TURNING TO THE RIGHT INSTEAD OF TO THE LEFT!	Капіталізація
83	TWICE	Капіталізація
84	UP	Капіталізація
85	VERY	Капіталізація
86	WANTED HIM	Капіталізація
87	WARN	Капіталізація
88	WAS	Капіталізація
89	WAS	Капіталізація
90	WE DO	Капіталізація
91	—we walked down the City Road—	Дефізація
92	WHERE DOES ALL HIS MONEY COME FROM?	Капіталізація
93	WHY	Капіталізація

94	YOU	Капіталізація
95	YOU	Капіталізація
96	YOU	Капіталізація
97	YOU DON'T KNOW WHAT I MEAN!	Капіталізація
98	YOU HAVE A WIFE ELSEWHERE, SIR!	Капіталізація
99	YOU NEVER CAN AFFORD TO BE DISHONEST WITH A ROQUE	Капіталізація
100	you shan't,—no, by —— you shan't.	Дефізація